

# НАША



ВСЕУКРАЇНСЬКА  
ПРАВОСЛАВНА  
ГАЗЕТА

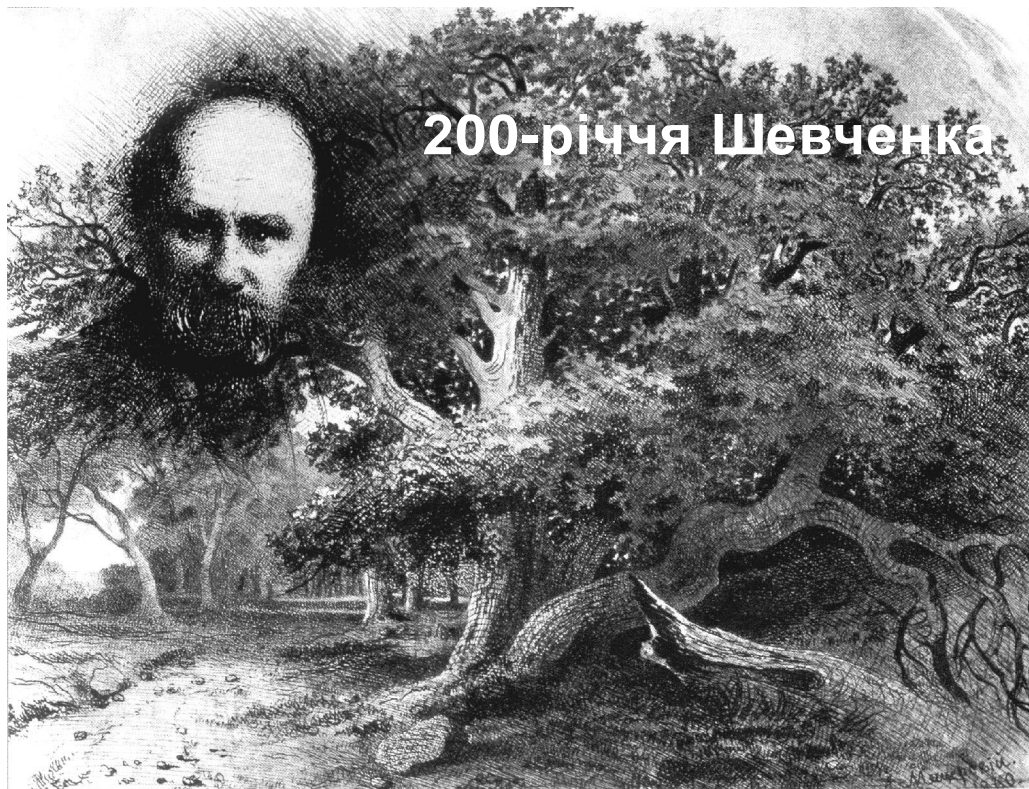
# ВІРА



м. Київ

Газета заснована 1 вересня 1989 року

Наш індекс 61671



## 200-річчя Шевченка

Дуб. Офорт. 1860 р.

Тарас ШЕВЧЕНКО

*Бували війни й військовій свари:*

*Галагани, і Киселі, і Кочубеї-Нагаї*

*Було добра того чимало.*

*Минуло все, та не пропало.*

*Остались шашелі: гризуть,*

*Жеруть і тлять*

*старого дуба...*

*А од коріння тихо, любо*

*Зелен і парості ростуть.*

*І виростуть; і без сокири*

*Аж зареве та загуде,*

*Козак безверхий упаде,*

*Розтrophить трон,*

*порве порфіру,*

*Роздавить вашого кумира,*

*Людській шашелі. Няньки,*

*Дядьки отечества чужого!*

*Не стане ідола святого,*

*І вас не стане, — будяки*

*Та кропива — а більш нічого*

*Не виросте над вашим трупом.*

*І стане купою на купі*

*Смердячий гній — і все те, все*

*Потроху вітер рознесе,*

*А ми помолимося Богу*

*І небагатії, невогі.*

Євген СВЕРСТЮК

## Молитва Господня

Молитва творить і відтворює зв'язок людини з Богом. Цей зв'язок розривається, коли віддаляється Земля і Небо — аж до протиставлення. І тільки на святі душі відновлюється єдність Неба і Землі.

*Земне тяжіння засмоктує...  
Небо холодніє і даленіє...*

Тому молитва має бути безперестанною. Американський письменник Селінджер був вражений розповіддю православного старця, який вічно творив молитву.

«Про що ж Ви молитесь постійно?» — запитав Селінджер. Виявилось, це була молитва, якою сповнена Літургія: повторення «Господи, помилуй».

Можна припустити, що Христос у Гетсиманському саду молився у поту

кривавім, теж повторюючи подібні слова: «Не покидай Мене, Господи, але хай буде воля Твоя, а не Моя».

Але чому «в поту кривавім»?

Щоб подолати прірву, щоб досягти повної єдності з Богом — єдності волі Божої — у собі й в Абсолюті.

Комусь це дається легше, комусь важче. Чим більше людина знає, тим більше вона відчуває велич Божу й острах перед незбагненним.

Згадаймо вчення Григорія Сковороди про космічну єдність трьох світів — мікрокосмосу, макрокосмосу і світу Біблії. Мікрокосмос моєї душі має подобу макрокосмосу — всесвіту, в якому втілений Бог. Та єдність малого й великого відбувається в слові. У слові, молитві...

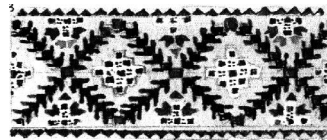
Але людина, обтяжена земними речами, принадами, звичками, часто ставить їх в перший ряд цінностей. Часто випрошує в Бога земних привілеїв. Часто перетворює молитву в звичний порожній ритуал.

«А не набридай Господові своїми клопотами!» — перервав один персонаж свого занудливого лукавого сусіда. Такий образ не раз зустрічається в літературі. Отже, молитва може бути іноді і невисокою, і нечистою, і неприємною — навіть іншим людям.

Але тоді постає питання: чи молитва то?

«Вислухай молитву мою», — співається в псалмі. «Прийми мою молитву, Господи», — звучить в Літургії.

*Продовження на стор. 2*



## Скрижалі Духа

## Молитва Господня

Початок на стор. 1

І це нагадування, що молитва може бути і не прийнята.

«Святий отче Миколаю, моли Бога за нас» або «Свята наша Заступнице, моли Бога за нас».

Це молитви, які мають через людське посередництво скоротити відстань від нашого серця до недосяжно високого Бога. Чому — від серця? Бо головне людина сприймає серцем, не розумом. Розум ковзає.

Цю відстань наближено до людини через посередництво Богочоловіка, Бога, втіленого в людській постаті і в людській долі — Сина Божого, який прийшов на землю як символ протистояння і страждання, як прообраз високих, гнаних, невизнаних і неспівзаних.

Кому протистояв Христос? Старій вірі юдеїв? Ні, Він не прийшов усунути Закон і Пророків, а втілити їх. Вірі поган? Ні, він їм проповідував слово істини і цинив самарянина за його добрі діла. Грішним митарям? Теж ні: він прагнув просвітлити їхні душі і врятувати...

Але завжди протистояв Ісус Христос фарисеям, професійним богомольцям, яким нічого вже не відкриєш, бо вони знають усі великі слова. Але діла їхні грішні і думки лукаві.

Іх було тоді безліч. Іх завжди безліч.

Перед лицем грішного світу Христос був терпеливий і сповнений прощення. У цьому світі Він шукав Собі послідовників і учнів. Серед колишніх митарів, рибаків, левітів, прокажених, сліпих, немовчунів, маляриків, атеїстів і отиня Богів.

Найглибше було ставовою і важливою необхідною відвагою говорили великі молитви Христа.

«І сталося, що часу того Він вийшов на гору молитися і пробув цілу ніч у молитві до Бога. А коли настав день, покликав Він учнів Своїх і обрав з них Дванадцятьох, яких апостолами назвав...»

Перед цим важливим і неминучим рішенням потрібне було велике просвітлення в молитві. Навіть Тому, хто був світлом і хотів обрати тих, що мають бути світлом для світу та стати сіллю землі.

У них теж було багато, надто багато слабостей. Та найбільше застерігав Христос проти лицемірства, вдаваності, проти показного і нещирого.

Тому в Нагірній проповіді, що дає кодекс християнської етики, Христос вчить, як не треба молитись: «А як молитесь, то не будьте як ті лицеміри, що люблять ставати і молитись по синагогах і перехрестях, щоб їх бачили люди. По правді кажу вам: вони мають нагороду свою!»

Яку нагороду? Очевидно, акторську нагороду за гру... Нам сьогодні важко це уявити, бо ця гра не в моді, як то було дві тисячі років тому в Юдеї. Зате ми нині ближче до суєтних поган, і нам треба особливо вдматись у такі слова Христові:

«А як молитесь, не проказуйте зайвого, як ті погани,— бо думають, ніби вони будуть вислухані за своє велемовство.

Отож, не впадляйтесь їм, бо знає Отець ваш, чого потребуєте, ще раніше за ваше прохання!» (від Матея, гл. 6. 7-8).

Отже, виходить, зовсім не важливо перерахувати в молитві свої земні клопоти і потреби. Виходить, треба щирістю молитви осягти висоту духу, щоб бути вислуханим. І, як говориться в іншому місці, «залиши тут дар свій перед жертівником і піди примирись перше з братом своїм,— і тоді повертайся і принось свій дар» (від Матея, гл. 5. 24).

Так само і про молитву: *раніш примирись, а тоді молись. І то не тільки щоб бути вислуханим, а щоб самому вслухатися в незримого Бога.*

І молитись треба усамітно, тобто в цілковитій зосередженості: «Увійди до своєї комірчини, зачини свої двері і помолися Отцеві своєму, що в тайні, а Отець твій, що бачить таємне, віддасть тобі явно».

Далі Христос у своїй проповіді на Горі вчить молитися: «Ви ж моліться отак: «Отче наш...»

Тому ОТЧЕ НАШ і називається МОЛИТВОЮ ГОСПОДНЬОЮ.

**Отче наш** — б'є дзвін — і відносить вас, і підносить одразу в інший сталій і певний світ.

Від часто поверхового повторення людина втрачає незглибимий зміст Господньої молитви, що пориває душу і нагадує нам, що ми теж маємо подобу Отця Небесного. Кожне слово тут пробиває глухоту, якою сповиті сини землі.



Самопожертва. Твір Феодосія Гуменюка

ОТЧЕ НАШ, ЩО ЄСИ НА НЕБЕСАХ, НЕХАЙ СВЯТИТЬСЯ ІМ'Я ТВОЄ.

Кожне слово тут, як дзвін, що будить і розкриває душу, щоб сприйняла вона велич і святість імені Божого. Найвищу велич святині.

Це найперше, найсправжніше — мати Отця Небесного над собою, мати святиню.

Скількох людей тримали над прірвою ті прості слова! Перед ними, як перед вічністю, десь внизу за мінливими змарками блянуть тимчасові незлагоди і тривоги життя.

НЕХАЙ ПРИЙДЕ ЦАРСТВО ТВОЄ,— зважається на великий вибір людина, аби вирватися з полону дріб'язкового, минушого, суєтного, що не задовольняє душевної спраги...

НЕХАЙ БУДЕ ВОЛЯ ТВОЯ ЯК НА НЕБІ, ТАК І НА ЗЕМЛІ — поривається людина піднести свою волю, свої бажання — до волі Божої, поривається злитися з Божественною волею. Не уникати, не суперечити, не сперечатись, а в молитві підноситись до волі Божої, щоб осягнути її і відчувати свою повноту з нею, відчувати свою вагу. І щоб запанувала та воля не тільки на небі, але й на землі, яка живе за своїми законами низин і переповнена змаганнями пристрастних і мінливо хистких людських волінь — до панування, до влади, до слави, до багатства.

ХЛІБА НАШОГО НАСУЩНОГО ДАЙ НАМ СЬОГОДНІ — це, здавалося б, єдине у молитві чисто земне прохання хліба щоденного, очевидно, в найширшому значенні слова. Але навіть коли взяти це слово в найширшому метафоричному значенні, то й тоді воно не буде наповнене.

«Я — хліб життя. Хто до Мене приходиться — не голодуватиме він, а хто вірує в Мене,— ніколи не прагнугиме (від Іоана, гл. 6. 35).

Прохання хліба і до хліба відноситься до тих бажань, які Бог знає і без нашої молитви. А в молитві

їдеться передусім про благання віри як опори і як умови повноти нашого життя.

І ПРОСТИ НАМ ДОВГИ НАШІ, ЯК І МИ ПРОЩАЄМО ВИНУВАТЦЯМ НАШИМ...

Це вже молитва за очищення душі від усяких провин, що обтяжують душу. В одному перекладі — довги, в іншому конкретніше — борги. Найширше — гріхи наші. Але після молитви дається роз'яснення дуже суттєве: ви можете просити для себе милосердя настільки, наскільки ви його заслужили.

Але коли ви не будете людям прощати, то й Отець ваш не простить гріхів ваших.

Виходить, зрештою, що в молитві ми просимо в Бога сили і мужності прощати тих, що завинили перед нами. А вже потім маємо право просити прощення для себе і надіятися, що молитва буде вислухана.

Деякі люди схильні сперечатись з Богом нарівні. Це марнота гордині, нерозумної й непотрібної, бо всі ці ігри — поза вірою в єдиного Бога як Абсолют. Бо який сенс у молитві зятятого?

І НЕ ВВЕДИ НАС У ВИПРОБУВАННЯ, АЛЕ ВИЗВОЛИ НАС ВІД ЛУКАВОГО...

Ці слова вимовляються як зовсім легке прохання. Дехто слово «спокуса» чи «випробування» схильні довільно перекладати, бо, мовляв, Бог не може вводити у спокуси.

Але ж ідеться про життя, де на кожнім кроці чигають на людину спокуси. «Відчинені двері можуть спокусити і святого» — стверджує англійська приказка. Людина має замало сил опиратися спокусам. Найкращий спосіб опиратися спокусам — це піддатися їм — напівжартує-напівіронізує ХХ століття моральних компромісів.

А тим часом сьогодні, як і колись, людина стає особистістю тільки тоді, коли виробить в собі здатність протистояти спокусам легкого життя і обирати «вузькі ворота», а не широку торовану дорогу. Веде нас, Господи, і не дай упасті! Хоча деякі навіть прислужували лукавому, виправдовуючись тим, що нині, мовляв, інакше не можна.

А тим часом те саме прохання про визволення від злого, нечистого, брехливого, підступного, облудного і хитрого — то надзвичайно глибока молитва. В полоні лукавого і облудного люди стають сліпими і тратьють дорогу Вони творять собі ідолів, потім принизливо лествять їм та йдуть за лжепророками, зрікаючись навіть рідної матері.

Цілі народи зійшли з дороги і пішли за обіцянками лукавого на безумне будівництво Вавилонської вежі — «комуністичного майбутнього».

Лукавий повів їх дорогою без Бога і без Любови... Під гаслами насилля і нетерпимості («Геть!», «Долой!», «Смерть!») люди служили, вислужувались і продавали один одного. Брехня — ця мова ледачих і п'яниць — стала нормою їхнього мислення. Облуда і порожні обіцянки замінили людям чисту молитву перед Господом. Лютою лайкою, а не молитвою ті люди відводили душу.

Більше сімдесяти років йшли ми дорогою ненависти і насильства. Нищили лице людини. Нищили природу. Нищили традиції і спадщину, рідну мову і рідну матір. Але є народна приказка: «Брехню світ пройде, та назад не вернешся». Ми зупинились і підняли руки: «Визволи нас!»

Ми хочемо вернуться назад. Хочемо знову стати людьми і християнами.

На роздоріжжі євангельський знак: «Через те, що розбуває беззаконня, любов багатьох охолоне. Але хто витримає до останку, той спасеться» (від Матея, гл. 24. 12-13).

«Визволи нас від лукавого»,— благаємо в прагненні звільнитись і від того лукавого, що в нас самих, в наших звичках і нахилах.

Закінчення в наступному числі

## Церква і суспільство

Євген СВЕРСЕЮК

## Народ і Церква на Майдані

Відокремлення Церкви від держави і від політики... Той позитивний здоровий процес триває. Зближення православних церков Київської традиції іде переважно знизу, від молодшого кліру. Церква вже давно відчула безбожний дух «регіонів», які роз'єднували і використовували.

В час народного повстання проти темних сил Церква пішла з народом. В найтривожніший момент погрому 30 листопада молодь рятувалася від оскаженого «Беркуту» в Михайлівському монастирі. В ніч наступу на Майдан перед «Беркутом» стали також священники, а з Михайлівського Собору залунали дзвони.

Учасники з'їзду Українських Майданів в Харкові, переслідувані «тітушками», знайшли прихисток за брамою Свято-Дмитрівського храму УАПЦ.

Священик на Київському Майдані йде поруч зі своїми вірними парафіянами — і в наметі, і на трибуні. Голосне слово протесту проти насильства влади почули від Патріарха Філарета...

Характерно, що і Майдан, і влада, хоча по-різному, але визнають авторитет Церкви.

1 грудня 2013 року на першому великому Вічі виступив кардинал Любомир і попри різні настрої кількасоттисячного Майдану, уважно вислухали його заклик «Творім добро!»

Молитва з трибуни Майдану стала звичайним явищем. Отже, мирний християнський дух Майдану — то його сила.

За цим стоїть сила молитви мільйонів — велика сила духовна. Без цього стримати сотні тисяч людей, яких провокують, зневажають, підбурюють, було б неможливо.

20 лютого майданівці, на очах яких вивозять трупи то-варисів, оточують автобус «з ментами». Заклики до самосуду... Проколюють колеса... Го-

лоси проти самосуду тануть в окриках.

На дах автобусу залазить молодий православний священник з каскою на голові і закликає відпустити їх з миром. Нещасні хлопці з опущеними головами проходять через «живий коридор» — без побоїв.

Але такий священник з хре-

стом проти каральної служби з'являвся біля Михайлівського Собору, і біля церкви з пораненими... Наче зійшов з картини XVII ст.

Я не знаю, чи є в манастирі літописці подій 2013-2014, але ми сьогодні бачили, що Церква з народом. І це велика подія в історії України. І велика надія на духовне відродження давньої нашої духовної традиції.

Не без того, що десь вискочить з політичною агітацією агресивний попик, чії слова соромно повторювати. Але то це не Церква.

Об'єднання і солідарність народу веде до зближення українських церков. Кремлівський Кирил зайняв не релігійну, а імперську позицію війни.

Українські церкви (і не тільки християнські) одностайно проти війни, розв'язаної російською владою в Криму. А це вже принципи розмежування і на релігійному, і на моральному, і на політичному ґрунті.

Церква, як і все українське суспільство, має пройти шлях очищення, щоб визріти до справжнього служіння Божові і людям.



## З В Е Р Н Е Н Н Я

**Високопреосвященнішому Кир Андрію, Митрополиту Галицькому**

**Високопреосвященнішому Кир Макарію, Митрополиту Львівському, Керуючому Рівненсько-Волинською і Таєрійською єпархіями**

**Клиру й мирянам Львівської, Галицької та Тернопільської єпархій Української Автокефальної Православної Церкви**

Слава Ісусу Христу!

Високопреосвященні Владики! Всечесні Отці! Дорогі Брати і Сестри!

Наша православна традиція взаємного прощення перед початком Великого посту набуває нині особливого духовного змісту. Йде війна. На землях Харківсько-Полтавської єпархії Української Автокефальної Православної Церкви пересуваються загоны ворога, поки що передодягнені в цивільне, захоплюючи державні установи й підносячи над ними імперський прапор. Крим уже окупований російським агресором.

За цих умов подолання наших взаємних образ стає найпродуктивнішим свідченням християнської зрілості, внеском у згуртування нації перед викликом нав'язаної Україні війни.

Я хочу перепросити кожного з вас за вільні чи невільні кривди, за помилкові оцінки, за

слова осуду, якими завинив я сам чи наша єпархіяльна громада. «Пробачте!» — повторно раз, і вдруге, і втретє.

2014 року наша Церква відзначає 25-річчя відновлення її легального служіння в Україні. І протягом усієї останньої чверти століття Українську Автокефальну Православну Церкву намагалися коли не знищити цілком, то замкнути за Збручем, поділити, розколоти. Східноукраїнська частина УАПЦ перетворилася на постійний об'єкт обмов, була ізолювана й змушена реєструвати окремі єпархіяльний статут, аби зберегти легальний статус.

Але ми ніколи не зрікалися своєї належності до УАПЦ, не зрікалися єдності з єпархіями УАПЦ як у діаспорі, так і на Західній Україні.

«Немає нічого захищеного, що не виявиться, і немає таємного, що не вийде наяв» (Мк. 4:22). Революція гідності, розпочата в Київі, виявила справедливості наших підозр щодо прихованих цілей організаторів сучасного розколу в УАПЦ. Єдина серед релігійних організацій в Україні, УАПЦ усунулася від підтримки київського Майдану та схвалення євроінтеграційної стратегії розвитку України, досі стримується від осуду російської агресії. Наша Церква, яка завжди була надхненницею боротьби за самостійну Українську Державу, за справедливий суспільний устрій, фактично виступає поплічницею історичного ворога України. Це не лише дискредитує нас усіх в очах української громади, але й відштовхує від УАПЦ її паству, унеможлиблює нові покликан-

ня до священства й монашества.

Визнаючи свою провину в цьому як архиєрея УАПЦ, я закликаю всіх нас, молитовно зміцнившись Великим постом, звільнитися від колишніх помилок і провин. Пропоную:

1. Негайно відновити канонічну єдність Львівської, Галицької та Харківсько-Полтавської єпархій у складі Української Автокефальної Православної Церкви.

2. Вивести поза штат одіозних осіб, що прийшли до нас з інших конфесій з руйнівною метою та систематично дискредитували УАПЦ своїми аморальними вчинками.

3. Визнати недійсними архиєрейські хіротонії, що відбулися всупереч ухвалам Помісного Собору 2000 р.

4. Підготувати й провести в найближчі місяці черговий Помісний Собор УАПЦ.

5. До Помісного Собору визнавати представителем УАПЦ старшого за хіротонією архиєрея.

6. Просити Високопреосвященнішого митрополита Антонія, місцєблюстителя Митрополитичого престолу УАПЦ в діаспорі, як наступника блаженної пам'яті митрополита Константина, прийняти на себе визначені Помісним Собором 2000 р. повноваження духовного провідника УАПЦ в Україні.

**З братньою в Христі любов'ю —  
ІГОР, архиєпископ  
Харківський і Полтавський**

# ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ

архієпископа Харківського і Полтавського ІГОРЯ з нагоди початку Великого посту 2014 року мирянам Харківсько-Полтавської єпархії Української Автокефальної Православної Церкви

## Всечесні Отці!

### Дорогі Брати і Сестри!

Вже майже місяць щонеділі ми просимо: «Покаяння відкрий мені двері, Життядавче!» (тропар на недільній утрени). І ось Життядавець Христос через Свою Церкву розчиняє перед нами двері до простору тиші та молитви. Перед нами відкривається духовний простір Великого посту.

Кожен із нас прийшов до цих дверей зі своїм вантажем помилок. Кожен, озирнувшись у минуле, може виявити



час, змарнований блуканнями в пітьмі. І з однаковою гіркою ми знов і знов повторюватимемо слова Великого канону: «Ми згрішили, беззаконствували, неправду чинили перед Тобою, не сповняли, не творили, як заповідав Ти нам» (Ірмос 7 пісні Великого канону). Важкий досвід гріха перетворився на тенета, які заважають рухати вперед, позбавляють надії на спасіння.

Однак самовпевнені очікування від Великого посту нагоди власноруч позбутися своїх слабкостей, зміцнити у вірі шляхом самостійного вправління в пості й молитві, швидше за все, обернуться розчаруваннями. **Адже сенс Великого посту полягає у відкритті простої істини: ми здатні здобути духовну свободу й скинути тягарі гріха лише завдяки відкупительній жертві, прине-**

**сеній Божим Сином на Голгофі. Молитовне переживання цієї жертви протягом Великого посту обумовлює зустріч із безмежною Божою любов'ю, якою обдаровується кожен із нас. Кожен, яким би далеким не був він від ідеалу християнської досконаlosti. Вибір полягає в тому, прийняти цю жертву, чи ж її відкинути.**

Приймаючи Христову жертву як дар любови, ми дістаємо сили, котрих нам самим бракує. Водночас же ми одержуємо й орієнтир у дальшому простуванні життєвою дорогою. Цим орієнтиром є хрест. Бо ж, «коли хоче хто йти вслід за Мною, хай зречеться самого себе, і хай візьме свого хреста, та й іде вслід за Мною» (Мт. 16:24), — говорить Христос. Хрест як сукупність обов'язків, часом виснажливих і важких, кладеться на наші плечі, аби дати й нам шанс супроводити Христа у виконанні Його величної місії — повернення заблудлих дітей до Небесного Отця.

Отже, Великий піст — це час зустрічі. Зустріч із Христом вима-

гає від нас уваги, пильного чування. Свідоме самообмеження захищає нас від споживацьких спокус і підступних вирів медійного моря, аби не загубити серед їхніх бурхливих потоків Спасителя. Ми відсторонюємося від галасливого світу, аби поринути в зосереджену тишу споглядання Христа.

Та раптом Господь нам нагадає: тікаючи від докошлишніх проблем, ми ховаємося і від зустрічі з Ним. Він відкриває Свою присутність у стогоні поранених, тортурованих і скаргах невинно ув'язнених. Христос чекає на нас там, де ближній потребує допомоги й підтримки, де злочинний світ зазіхає на права особистості, де корумпована влада намагається перетворити країну на майданчик власного збагачення. **Великий піст робить нас чуйними до волання про допомогу й підказує, що суспільне служіння християнина — це теж частка нашого життєвого хреста, нашого загальноцерковного обов'язку: дбати про гідне майбутнє для кожного співвітчизника. А спокій на землі потребує самовідданого захисту.**

Хай же зустріч зі стражденим Спасителем стане для кожного з нас і винагородою за духовні зусилля, і заохотою до гідного несення свого хреста. Бо ж за драмою Голгофи, за болем і смутком хресної дороги відкривається для кожного, хто не втече з цієї дороги, неземна радість обіцяного воскресіння. Амінь.

о. Іван РИБАРУК, с. Криворівня

# ХРИСТИЯНСЬКЕ ЖИТТЯ ТА ВІДКРИТТЯ НЕБЕС

Сьогодні Господь знову акцентує нашу увагу на суті християнства. Він говорить про те, що наші звичні людські справи, які ми чинимо постійно, — це ще не ознака християнства. Тому що все те, що робимо ми, як каже Господь, те саме і грішники роблять. Роблять добро тим, хто їм добро робить, позичають тим, хто їм позичає. І знову Господь каже, що християнство — це трішки щось незвичне людству. Це важливий момент! Христос прийшов у світ, в якому були не тільки негативні люди. Люди жили своїми життями, займалися якими-сь справами, робили один одному добро. І в той же час Христос приходив і каже: «Кайтесь!»

— За що? За що каються? Я живу, як усі.

— Так за те й кайтесь.

Я хочу загострити вашу увагу на тому, чого від нас хоче Господь. Він хоче, щоб ми не жили як усі. Маленький дитині батьки кажуть: «Роби як всі». А Христос каже: «Не роби як всі». Якби Христос прийшов на Землю і був «як всі», Його б не розпинали. Його б пестили, хвалили, «многая літа» співали б. Його б носили на руках і казали: «Який гарний чоловік, такий як ми». Але люди кажуть: «Ні! Він не такий як всі». За це і був убитий. Синедрион збрався, тогочасний парламент, і вирішили: «Цього треба вбити, бо Він не

такий як ми». Часто у нас дружні стосунки з кимось, бо ми маємо спільного ворога. Проти нього і згуртуємося. Якщо подивитись на життя людини, то найчастіше ми об'єднані протистоянням і не любов'ю до когось.

Вибачайте! Але ми вже так не робимо. Тому що християнство — це жити не так як усі, а як Христос! Пам'ятаймо про це завжди! те, що нам пропонує світ — це не християнство. Всі євросоюзи, європарламенти, банки — це не християнство — це свит.

Тому молимо Бога, щоб ми залишилися Україною. Щоб ми залишилися собою. Бо для Бога є цінніший той Василь, який є Василем, а не Петром. Шукаймо Царства Божого — воно є всередині нас. Себе самих шукаймо. Кожна людина є вартісною перед Богом, кожна людина перед Богом є гідна. Навіть злочинець. Якщо це не так, то Христос не виправдав би злочинця на хресті. Тоді ми перестанемо ділити людей на праведників та грішників. Бо ми не судді. Ми почнемо шукати в собі Бога, і Господь через нас покаже нам інший свит.

Потрібно заспокоїтись і не ганятися за світом. Треба наслідувати Христа і Богородицю.

Ми повинні навчитись говорити правду, але без зла, з любов'ю. Якщо правду гово-

рити зі злом, то правда стає брехнею. Бо несе в собі зло. Тому дозволямо людям говорити нам правду і самі навчимося говорити іншим правду з любов'ю.

**Часто стоїть питання: «Хто на службі кому служити? Ми Богові, чи Бог нам?»** То є взаємне служіння. Але якщо подивитися за вартісністю, і за офірною служіння, то, як каже відомий богослов о. Олександр Шмеман: «Бог нам служить!», бо Він віддав Себе на з'дання, і на пиття крові Своєї. Якщо ми постійно на Службі годнунку-дві, помолитися, чи воно є до порівняння з тим, коли Він віддав Своє життя за нас? То хто кому послужив? Якщо священик, співці, паламар, всі в Церкві будуть так мислити, тоді ми скажемо: «Господи, ми дуже мало віддали Тобі, бо ми віддали тільки часточку свого часу, своєї сили, своїх надбань матеріальних, а Ти віддав нам усе — Самого Себе». І тільки тоді людина зможе віддати в офіру Богові Його заслугу, Його служіння, коли просто віддасть своє життя. Це мучеництво, або повна віддача. І поки ми цього не маємо, не треба падати у відчай, треба просити: «Господи, дай мені сили щодень хоча б по секунді часточки свого часу віддавати на службу Тобі, хоча б по краплинці зусиль, щоб служити Тобі,

хоча б наприкінці свого життя аби був відданий Тобі». І коли це відбудеться, **тоді наше Небо відкриється... І людина зможе протистояти всьому злу.**

Колись отець Тимотей розказував, як вперше прийшов у Дземброню, щоб там монастир заснувати. Він, будиши ігуменом одного з найкращих греко-католицьких монастирів у Польщі, захотів звільнитися від світської марноти, яка його замучила, і вибрався в гори. Так от, в одну з перших ночей почалася сильна буря. Почав грім гриміти, блискати. Він заліз під ліжко і сидів там, бо йому страшно, весь труситься, бо хата ходором ходить. І задає сам собі питання: «Хто я? І що я тут роблю? Я — священик, монах. Я сам собі вибрав цей шлях. Я сюди сам прийшов, щоб молитися, і я сиджу під ліжком? Подивилися б зараз на мене мої миряни, мої монахи, як їхній настоятель, до якого вони за молитвою ходять, сидить під ліжком і боїться». Поміркував і почав вилізати з-під того ліжка. Страшно, але виліз, перехресився, почав читати «Хай Воскресне Бог». І за кожною молитвою грім затихав.

Ми не можемо знати, чи це була сила його молитви, чи це був Божий дар, чи поєднання одного з другим. Але коли він перестав молитися (він не знав, скільки молився, просто ввійшов у молитву), зрозумів, що стало тихо. Вийшов надвір — зоряне небо починає світити. Після цього випадку у ньо-

го пропав страх перед стихією. Він мав був потрапити в ту Чорногору, щоб внутрішньо це пережити, бо зовнішньо він все отримав, був визнаним монахом, настоятелем і сповідником-духівником для багатьох людей. Він і сьогодні такий є, бо, як сповідник, їздить по Україні і сповідає у монастирях черницю і центів, мирян. Він греко-католик, і був у нас на конференції. В Дземброні його важко знайти, бо він постійно у праці, але такий період у нього в житті був. Це він для нас розповідав, щоб показати нам силу Божу. Коли ти ставиш собі питання: «А хто ж я? Доки можна сидіти під ліжком і боїтися грому?», — треба вилізати і казати: «Я вірю в Твої сили, я вірю, що Ти є керівник усіх стихій, усюго, що твориться у Всесвіті, я Тобі довіряю своє життя». І, тоді прийде Божа допомога.

**Оце і є сила віри, про яку говорить нам Христос. Тому вірмо. Господь хоче повернути нас до Себе, відкриваючи Небеса. Наше завдання на Землі — повернення до Бога. Іншого завдання немає. Коли людина іде цією дорогою, то всі інші справи вирішуються самі собою. Всі абсолютно справи вирішуються! Це вже досвід Церкви, це досвід двох тисяч років християнства, і це дохристиянського періоду праведників, і це є істинна дорога. Бо Христос сказав: «Я є Дорога, Я є Істина, і Я є Життя».**

Уривки з проповідей

## Струмись Духа

Олександр СУГОНЯКО

## ШОКУТА

80 років трагедії 1932-1933 років. Як довго її вдалося приховувати. З яким спритом нащадки мучителів відкривають факти душоубства. І як важко йде усвідомлення вічної рани на душі і тілі українського народу. Важко вирватися з лещат мислення в рамках «кат — жертва». Потрібно дало шукати відповіді на запитання: як відбувався геноцид, хто це чинив... Виявляти нові імена, дії чиновників на різних щаблях тодішньої влади і поза нею, відображати в мистецтві, науці, в підручниках. Передавати нащадкам...

В загальних рисах за 20 років ми з'ясували, що з нами трапилося, хто організував, навіщо, ким, чим і як реалізував, які наслідки для українців, як світ реагував на це... За цим визріло і постає головне питання, постає в серці, пульсує в скронях, виступає сльозами на очах — чому? Чому так горе сталося з нами, українським народом? Вся сутужна робота з вивчення трагедії не принесе належних плодів живим і ненародженим, в Україні сущим, без постановки цього головного питання і *правдивої відповіді* на нього.

Пошук в зоровому полі, яке не включає в себе Творця, не може в принципі дати відповідь. Вона може бути знайдена лише в системі: людина, народ, Бог.

I

Я, православний християнин, буду шукати відповіді про причини Голодомору в духовній сфері, не в раціональних конструкціях матеріального порядку. Вони гріх наш не висвітлять перед духовними очима серця, вони будуть порівнювати наші ганебні діяння з тим, що робили сусідні народи, і не сусідні, що ми не гірші за них, напускаючи туман на серце. Наш розум покаже нам, що українці — жертва злочинної влади. І то є правда, тільки не вся. Ці раціональні конструкції доведуть нам, що нічого такого особливо злого українці не робили, за що вони могли б отримати таку страшну кару. Розум все нам пояснить і виправдає, а отже і простить сам собі.

Якщо прийняти те, що Голодомор попушений нам за гріхи наші, то патріотично-матеріалістичний буренний і збурений розум повстає проти «зрадника», який ганебний «наклеп» на українців наводить і «принижує» їх перед усім світом. Бо він дивиться, що робили інші народи, порівнює себе з ними. Він не здатний порівняти дії народу від початку I Світової війни і до Голодомору з ідеалом українського народу, бо той ідеал йому не відомий, бо ідеал — не в матеріальній площині. Неспроможний побачити відхилення цих дій від істини ідеалу, він не здатен виявляти гріх, плакати і каятися. Не здатен, бо ідеал людської і народної поведінки задається Богом, який для раціональної людини не авторитет.

Розум органічно вплетений в матеріальний світ, але він не може прямо сприймати світ духовний, Божий. Така

здатність дарується людині згори, як милість Божа. Вона називається **мудрістю серця**. Щоб знайти відповідь на поставлене питання, якраз така мудрість і потрібна, не знання інтелектуала, а мудрість святого. Але де вони, святі, в наш час? А питання стоїть.

В чому ми згрішили перед Богом? А вже без Його волі і волосина не впаде з нашої голови, нічого з нами не може відбутися поза Божою увагою, ні добре, ні зле, ні з людиною, ні з народом. Про це пише Біблія. Чому Сталін пройшовся українською землею як караючий меч, сіючи страхотливу смерть від малого до старого?.. Бог цього не знав? Він не міг зупинити людяності? Знав і міг. Не зупинив. Чому?

Відповідь матеріаліста — *Бога нет!* А *нет*, то все дозволено. Інший варіант: якщо ТАКЕ допустив Бог, то про тити такого Бога потрібно повстати, потрібно видумати свого Бога, — щось подібне можна почути від декотрих наших патріотів.

Відповідь християнина: ми згрішили. Ми відвернулися від Бога, порвали з Ним зв'язки і, спокуючи ворогом роду людського, опинилися на полі цього ворога, полі зла і неправди, де панували ті, що досягли найбільших «успіхів» у творенні зла. Страшно сказати таку правду. Як витримати її? Ні людині, ні народу самим її не вивести. Вона вб'є. Тому і бояться її, тікають від неї. Але це ПРАВДА! Господня правда. Це Сам Він. Людина, яка це знає, буде стояти за нею во славу Богу і во спасіння народу. Тоді Він дає силу встояти в цій правді.

Прочитайте покальну книгу Дмитра Гойченка «Сквозь раскулачивание и голодомор...». Бісом комунізму був спокуючий не лише Д. Гойченко. Господь врятував його милістю Своєю, дав йому бачення власних гріхів, дав сльози, дав покаяння. Дав повернення і життя. Він, що народився десь на Дніпропетровщині в 1903 році, нагрішив, будучи вірним комуністом, як той Савл, пройшов усі жахи сталінського НКВД, з Божої милости вигравав суд з НКВД, вижив, переміг біса комунізму в собі і помер в 1993 році в монастирі, в Сан-Франціско. Прожити таке життя без допусту згори неможливо.

Хіба не впали ми в двадцятіліття перед Голодомором у богоборство, порушення першої і другої заповідей? Хіба ми не увірували в комунізм, не поклонилися його ідолам? Місце ікон в наших хатах не зайняли портрети вождів, а хреста не замінила зірка сатани? Що накликали ми на себе такими діями, добро?

На що надію свою покладали революційні матроси, солдати, селяни України? На багатство, якого прагнули, чи на Отця Небесного? Що спонукало захоплювати панські землі, маєтки, вбивати, грабувати? Хто винищував куркулів, як клас, а потім середняків? Пристрасть до багатства, любов'язання не від бідності, а від божевілья. Ці діяння хіба не ідолослужіння?

Спокушені бісом комунізму, мож-

ливістю уврати чуже, втягнуті вихором «експропріації експропріаторів», українці впали у весь набір гріхів: брат йшов на брата, сусід на сусіда... Що міг український народ отримати доброго від таких своїх діянь? Він, після колективізації, духовно спустошений, обезсилений своїми гріхами, потрапив до рук більшовиків-богоборців, що правили тоді в СРСР. І опинився на одному полі з цими *зло-діями*, на полі зла, де пере-

лінівих отримали свободу в 1991 році від неправедних правителів комуністичного режиму. Що вони з нею мали робити, з тою свободою? (Немає стійкої межі між катом і жертвою, між доброю і злою людиною, кожен здебільше ставав тим чи іншим, залежно від того, де волею долі опинився, у якій ролі).

Пішли діяння, дуже схожі на ті, які передували Голодоморові. Приватизація спільного майна перетворилася у



Гравюра Альбрехта Дюрера з «Апокаліпсису»

магає найбільший *зло-чинець*. Ним був Сталін з його підручними. Доля українців за таких умов наперед була визначена. Деморалізований, зневірений, грішний, обікрадений, ослаблений людина і озброєні всіма матеріальними ресурсами нелюди при владі. Що мало статися? Грішні і без матеріальних засобів боротьби селяни проти комуністичних геніїв зла, що мають у своїх руках всі ресурси: владу, банки, пошту, газети, радіо і зброю... Хто мав вийти переможцем?..

Здавалося б, побожний народ... Однак після падіння царизму, а з ним — і державних гальм злочинності, — кинувся у всі тяжкі гріхи. В його серці було коріння гріха, яке розрослося й зацвіло у революційному бедламі, у суспільному хаосі. І принесло страшний плід — Голодомор. А корінь гріха, що залишився в наших серцях, знову цвіте в наш час. Зріє страшний його плід.

II

Спадкоємці нерозкаяних богоборців-комуністів, революційних погромників, мучителів-НКВДістів, колективістів, несунів, рабів лукавих і

приватизацію. Директори заводів і радгоспів або їхні спритніші заступники чи бухгалтери, голови колгоспів, секретарі райкомів, обкомів компартії і комсомолу, завбазами, м'ясники, цеховики і кримінальні накиннулися на «нічийну» власність і почали її шматувати. Частина масовки робила те ж саме, частина задріла «успішним» дурням, засуджувала і кляла... Люди у владі перетворювали посаду в капітал. Одні стали надзвичайно багатими, інші — надзвичайно бідними. Бізнес перетворився у інструмент повільного вбивства споживачів фальшивої продукції. ЗМІ — стали засобами масового задурювання людей, медицина — бізнесом на людській біді, банки стали лихварями, міліціонери — пособниками бандітів. Піацтво. Наркоманія. Проституція... В цьому полі суспільного зла мали з'явитися найбільші злочинці, щоб очолити занепалий народ. Через нього йде кара за гріх сучасників і за нерозкаяний гріх наших предків.

**Згадайте Бога, наверніться, покайтеся... Прийде з цим оновлення людини, народу, країни. Тільки з цим.**

# До 200-річчя Тараса Шевченка

Свєн СВЕРСТЮК

**П**онад часом означає у вічному часі — над минулістю феноменів, пов'язаних з історичним моментом. Могила в українському степу стоїть з незапам'ятних часів. Кобзар на могилі може бути і віщим Бояном зі «Слова о полку», і Перебендею з козацького степу. І мандрівним Божим чоловіком. Але мотив його пісні — вічний...

Вже у перших поезіях Шевченко тягнеться до давно минулого, але передусім до вічного, що осіло в минулому.

В пролозі до «Гайдамаків» він звертається до свідка людської історії, до місяця:

*Ти вічний без краю  
Люблю розмовлять  
Як з братом, з сестрою  
розмовлять з тобою,  
Співають тобі думу,  
що ти ж нашептає...*



Нарешті у всьому Посланні «І мертвим, і живим, і неродженим землякам моїм в Україні і не в Україні» поет звертається до сучасників, але у нього сучасниками є також і мертві, і ще не народжені.

Такого звернення в літературі ще не було. Той національний універсалізм йде від релігійного світосприймання: у Бога вічність як один день... То тільки **суєтним людям властиво абсолютізувати сучасний момент і вважати його підсумком історії.** Через декілька років той підсумок літатиме купою поживклих газет...

Характерно, що та позачасова мудрість властива також Шевченковим записам сезонного характеру. Його не цікавили сюжети та інтригуючі оповіді. Повісті Шевченкові — то розповіді про бачене і пережите. На хвилі тогочасних літературних мод вони здавалися найвищими пробами пера. Вже потім оцінили головне в тих повістях — особистість і середовище.

## «Щаслива думка» — писати Щоденник

Присутність тієї особистості особливо виблискує в «Щоденнику», який і за обсягом часу (менше року), і за характером оповіді (подорожний журнал) не заповідався на художній твір.

На відміну від «Записок із мертвого дома» Ф. Достоєвського, теж писаних в неволі з розрахунком на літературний успіх, щоденник Т. Шевченка писався начебто з мотивів психотерапевтичних, щоб заповнити час чекання. Зазвичай людина виходить з ув'язнення легкою і розгубленою.

Такий стан у «Щоденнику» вмістив-

ся на двох сторінках... Далі поет знаходить свій ключ світосприймання і переформулює оджите сторінку:

«Забудем і простимо темних мучителів наших, як простив Милосердний Чоловіколюбчець своїх жорстоких розпинателів. Звернемось до світлого й тихого, як наш український осінній вечір і запишемо усе бачене і почуте, і все, що серце продиктує».

Оте непам'ятання зла, поєднане з тверезою моральною оцінкою факту і з пам'яттю серця, підіймає поета над суєтою життя.

## Як народжувалось пророцтво

*І світає, і смеркає  
День Божий минає,*

*І знову люд потомлений,*

*І все спочиває.*

Спочиває, перемелює у снах вчорашній день. І будуть продовжувати його завтра.

*Орють лихо*

*Лихом засівають.*

І думка їхня не сягає навіть до найближчих сходів того лихого посіву. Не кажучи вже про славу, яку вони залишать по собі. А її ж так легко передбачити, оглянувшись навколо, яку славу залишили по собі «багаті, пихаті». Однак людям не властиво зупинитися в погоні за спокусливими міражами.

*Будяки і кропива, а більш нічого  
Не виросте над вашим трупом.*

А вони, «діти юродиві», називають юродивим того, хто гадає про завтрашній жнива.

Люди вросли в ґрунт сьогодення безпам'ятно, з хтивістю комарів сезону. Вони обминають заповіді, що пов'язують їх з вічністю, вони охоче обмінюють на сачавичну юшку первородність і просять хліба на сьогодні, а не хліба життя...

Ті, що «дивляться на людей душею», ті, що «плачуть на розпутьтях велелюдних» — їх «ніхто не бачить, і не бачить, і не знає».

Вони воляють до неба. Вони нагадують людям відомі істини про правду, про заповіді Бога, а коли нема кому слухати — вони воляють голосніше:

*Схаменіться! Будьте люди,  
Бо лихо вам буде.*

*Розкуються незабаром*

*Завокані люде.*

*Настанє суд, заговорять*

*І Дніпро, і гори,*

*І потече сторіками*

*Кров у синє море  
Дітей ваших.*

*І не буде*

*Кому помагати...*

Це вже справді біблійне пророцтво, якого не можна не чути. Це вже видіння майбутнього понад голови двох-трьох поколінь...

Дехто схильний буквально тлумачити «оглухли, не чують» і відносити це на рахунок панів. Тим часом саме серед панів і ширились рукописи Шевченкових творів. Було б дуже актуальним дослідження, як вони впливали і кого такі пробудили. Адже чимало українських панів віддали свої статки на народну справу... І чимало селян вибилися в пани, і про них приказка: «Не дай Боже з хама пана».

Шевченкові пророцтва своїм духом перегукуються з біблійними: це

ний даром наскрізь бачити людей  
*Відколи вічний наш суддя  
Мені дав віщий дар пророка,  
В очах людей читаю я  
Сторінки злості і пороків.*

(пер. С. Сверстюк)

Тут Шевченко може й не став би перечити. Його любов до життя і людей якось поєднувалися з таким самим всевіданням...

І в ролі суворого вчителя, і в ролі пустильника лермонтовський пророк однаково чужий людям, очі яких вкриті полуною ворожості «до іншого».

Шевченків пророк посланий на землю Господом «свою любов благовістить, святую правду возвістить».

І той пророк був прийнятий людьми: *Слова його лились, текли  
І в серце падали глибоко.*

Тут явна алюзія з місією самого молодого Шевченка: адже його Україна прийняла і любила. І треба сказати правду, ту його проповідь слухали хто з острахом, хто з захватом, але ніхто не доніс, аж доки не підслухав через стіну професійний донощик Петров...

Але сталося в подальшому тексті те, що й з усіма біблійними пророками, яких спершу приймали, а потім виявилася несумісність між святим словом пророка і грішними помислами людей, яким несила було довго зносити світло правди.

*І лукаві!*

*Господню святую славу*

*Розтлпили. І чужим богам*

*Пожерли жертву.*

Дехто наївно запитує: «Чому так раптом?» Не раптом... За словом Євангелії, усі пророки були побиті камінням. І мотив той самий: чужі боги приваблювали земним блиском... Так само, як у Шевченкові часи:

*За богами — панства, панства*

*В сребрі та златі!*

*Мов бабани годовані, —*

*Пикати, пузати!*

*Аж потіють, та товпляться,*

*Щоб то ближче стати*

*Коло самих...*

Цей карнавал ідопоклонства тягнеться крізь віки. Бо «духа істини світ не хоче прийняти», — як зазначено в євангельському епіграфі до поеми «Сон».

Смішно сказати, що в ХХІ сторіччі про пам'ятники ідолам пишеться більше, ніж про святих праведників, принесених в жертву тим ідолам... Малі люди втрачають прагнення до висоти і дух свободи...

## Ковток свободи

Шевченкова історична поема «Гайдамаки» пов'язана з цілком конкретними подіями в Україні 1768 року. Здавалося б, що тут може бути **понад часом?** А насправді та подія набуває сенсу не сама по собі і не в помсті визискувачам народу, а в контексті історії України та історії світу («Так було і в Трої, так і буде»). Поета-романтика цікавить не мотив гайдамацької помсти, хоча того факту також не обминеш, а таємниця раптового пробудження народу, який «гнувся, бо не знав, не знав стромеха, що вирости крила».

Моральна мотивація та історична обґрунтованість повстання — то центральна вершина поеми. А на чому вона побудована?

«Свято в Чигирині» — той головний

розділ виростав у душі малого хлопчика, який від діда чув те, від чого «сусіди од страху, од жалю німіли». Але явно він не чув про проповідь благочинного. І ніхто її не чув. Вона навіяна надхненною оповіддю прихованого автора «Історії Русів...»

Але поет, який думкою ширяє за обрії часу, відчуває, що козакам насаперед потрібне благословення на велике діло. В поетовій хатині  
*Гайдамаки встали,  
 Помолитись, одяглися,  
 Кругом мене стали,  
 Сумно, сумно, як сироти,  
 Мовчки похилилися.  
 «Благослови, кажуть, батьку,  
 Поки маєм силу»...*

Ті ж таки гайдамаки стали в поемі під корогвами разом зі своїм духівництвом: «Молітьесь, братія, молітьесь!» — Так благочинний починає.  
*Кругом святого Чигирина  
 Сторожа стане з того світу,  
 Не дасть святою розпінать.  
 А ви Україну ховайте:  
 Не дайте матері, не дайте  
 В руках у ката пролапати  
 Од Конашевича і досі  
 Пожар не гасне, люди мруть,  
 Копають в тюрмах голі, босі...  
 Діти нехрещені ростуть,  
 Козацькі діти...*

Якби такий благочинний з'явився у фільмі Довженка «Земля» на місце заляканого священика, і прочитав ці слова з «Гайдамаків», його б тут же пов'язали разом з режисером фільму «за злісну антирадянську агітацію і пропаганду»... І не повірили б, що то уривок з поеми Шевченка.

В цій поемі найчастіше піднімається поет понад людьми, понад вартостями часу.

*Од козацтва, од гетьманства  
 Високі могили —  
 Більш нікого не осталося,  
 Та й ті розривають,  
 А він хоче, щоб слухали  
 Як старці співають...*

В залі академії мистецтв, де поет пише поему, ревує Дніпрові пороги і виходить минуле з могили «аж до моря запорожці степ широкий вкрили».

Ковток свободи поет бере з постань минулого, а не з оман Невського проспекту. Але особливо він любить розмовляти зі свідком усіх подій на землі місяцем:

*Місяцю мій ясний,  
 З високого неба  
 Сховайся за хмари  
 Бо світу не треба...*

Він любить того свідка з'яв вічності: «Люблю розмовлять, /Як з братом, сестрою/ Розмовлять з тобою...»

І було це незадовго після викупу з кріпацтва у місті великих спокус і приман...

В поезії Шевченка особливо яскраво засяяла інша супутниця вічності — вечірня зоря. Вона приносить невольників з України вісті, і усі свідки мінущини говорили йому про те, що було, і «про те, що буде з нашими силами».

Размова з зорями, закликання до зір — мотив дуже поширений в народних піснях. У Шевченка — той самий пісенний мотив. Але в ньому є щось більше. У нього зоря вечірня корелює з постійним станом душі, як кантівське зоряне небо і внутрішній закон в душі. Його зоря вечірня є наче інструментом Божественної гармонії. Він серцем чує, що діється в нас на Україні...

*А я знаю і розкажу  
 Тобі, й спати не ляжу,*

*А ти завтра тихесенько  
 Богові розкажеш.*

Особливо промовляли до його душі книги давніх біблійних пророків: вони вчили бачити головне і називати словом гірку правду. Передусім правду про невідворотність кар:

*Скажи своїм лукавим чадам,  
 Що пропадуть вони, лихі,  
 Що їх безцестіє і зрада,  
 І криводушіє — огнем,  
 Кровавим пламенним мечем  
 Нарізані на людських душах;  
 Що крикам кара невислуца,  
 Що не спасе їх добрий цар...*

Осі, XIV

Пророки пишуть застереження, а не погрози, а що в них є і обіцянка страшної помсти, то така правда історії. Карми і карі не уникнути...

## Позачасовість феноменів

Характерною для світосприймання Шевченкового є його позачасовість і позаісторичність.

В системі наших понять є безліч історичних перегородок. Царі біблійні і монархи історичні — то ніби зовсім різне. Раб і кріпак — та ж різні епохи! Гнані за віру неопфіти і переслідувані інакodomці, які не хотіли поклоняться панівним ідолам, — то наче зовсім різні речі.

А тим часом Біблія, яка і навчила нас історичного мислення, увічне в писанні вічні феномени, актуальні на всі часи. Гонителі-іроди, нерони, непомстливі правдолюбів, розкаянні грішники — вони у Шевченка такі ж незмінні, як рослини біблійного саду, які й досі народжують однакові плоди.

У циклі віршів «Царі» поет підкреслено стирає історичні відтінки з царів простих і канонізованих, що дещо конфузять коректного інтерпретатора...

*У непробудному Китаї,  
 В Єгипті темному, у нас  
 І понад Тігром і Євфратем  
 Свої яєнята і телята  
 На полі вольнім вольно пас  
 Чабан...*

Тут заперечень не буде — чабан позаісторичний. Але вже зовсім інша поява, коли того здоровила «помажача на царя». У Шевченка він всерівно залишається чабаном.

*Саул прочувався — та й ну,  
 Як той москаль, у батька, в матір  
 Своєю рідненьку...*

Шевченко читав у серця, читав у книгах, читав у очах авторів ще не написаних книг, і там було написано все про царів. Різниця між ним, що у вічі не бачив царя Миколи I, і між художником Карлом Брюловим, до майстерні якого навідувався цар, була зовсім невелика...

Людина, наділена необмеженою владою і неконтрольованими повноваженнями, постає на висоті оголеного з усіма своїми неприхованими і прихованими гріхами. А коли ті гріхи ще й описуються, як наприклад у Біблії, то розкриваються наймерзенніші сторони нічим не стримуваної людської природи.

Звичайно, вони одягнені в пурпур і злато. Поет з саркастичною посмішкою скидає ці шати «з царів, катів людських». І тут ми виходимо на одну з найважливіших його тем: боротьба проти ідопоклонства. Адже цією недугою хворіло все суспільство. А віра в ідола, не забуваймо, виключає справжню віру у великого Бога, Бога правди і свободи. Ідолам потрібні прислужники і раби. Бог обирає слугителів вільних і

чистих серцем.

Якщо стати понад часом, то треба стати і понад гріхами, понад правдами і неправдами людськими, що поетові правдолюбів було дуже важко.

Він довго йшов через море страждань і щоденних принижень серед невольників казарми, щоб вийти на ту гору, з якої колись почули проповідь Христа — **Нагірну проповідь**. То була дивна і мало зрозуміла проповідь, до осягнення змісту якої визрівали народи тисячоліттями... У світі рабства, воєн і насильства раптом почулися слова про блаженних гнаних за правду, чистих серцем, милосердних і смиренних миротворців. Особливо дивними були слова про відмову від давнього правоучення «око за око і зуб за зуб» і про вирішення усіх конфліктів — на позитивному полі любові до ближнього. І відповіді добром на зло. Вчення те наче суперечило самій натурі людини і вимагало від неї такої духовної висоти, на якій вона досі не була. Хоча з життєвого досвіду знали про стриманість у відповідь на лихе слово. Не відповідати ударом на удар — для цього потрібно більше сили духовної, моральної, ніж автоматична відплата тією ж монетою. У вищому патрицианському світі культивувалася наука стоїцизму і духовної рівноваги...

Мабуть, саме в тому світі вільних слова Христа про своїх мучителів — «прости їм, Господи, бо вони не відують, що творять» — було зрозуміле і належно оцінене.

У всякому разі не минуло і півтисячоліття, як християнство стало панівною релігією Римської імперії, а гордий Рим упав без меча. І то було дивом настільки великим, що не всі історики його зрозуміли.

Отже, автор «Гайдамаків» стає учителем мудрости прощення, тієї мудрости, яка в українському народі була закорінена. Згадаймо «Не спалося, а ніч як море» з казематного циклу (1847 р.) розмову двох вартових, українця і росіянина. Перший сам пішов у москалі після того, як панчик занавестив йому життя і занавестив сім'ю:

*І досі страшно, як задаю:  
 Хотів палати запалити  
 Або себе занавестити.  
 Та Бог помилував.*

Отой порив відмови від помсти уже межує з мотивом прощення. В поемі «Москалева крамниця» він покладений в основу. Нарешті, під час повернення за заслання в 1857 році Шевченко пише поему «Неофіти» — про перших християнських мучеників за віру.

Треба сказати, що саме люди великої віри найбільше цікавили Шевченка. Ті, що, на відміну від фарисеїв усіх часів і народів, на відміну від пристосуванців до релігії, готові були поклати життя за віру у Великого Бога — і відмовлялися поклонятися ідолам свого часу.

Саме за відмову поклонятися ідолам, за невизнання імператора богом і йшли на муки перші християни. Вони були незрозумілими для суспільства і зневажалися тодішнім людом. Їхня віра була чистою, як і їхня невинність. Сповідниками нової високої віри називали неофітами.

В літературознавстві советського періоду аналогію часів Нерона з часами Миколи I зводили до творчого задуму поета, що було тенденційним спрощенням. Звичайно, аналогія тут є, і вона радше засвідчує тяглість історії переслідувань. Про це є вже в перших двох рядках прологу:

*Давно вже я сиджу в неволі,  
 Неначе злодій взалперті.*

Але задум поеми незрівнянно глибший. То поема про людей великої чистої віри, яка виносить їх на моральні вершини прощення своїм ворогам і мучителям. Про це говорять і слова молитви в заслібі:

*Пошли мені святее слово  
 Святої правди голос новий...  
 Подай душі убогій силу  
 Щоб слово пламенем взыалося,  
 Щоб людям серце розтопило  
 І на Україні понеслось.*

Отут і суть творчого задуму: **звєличити смиренних і мужніх, які співають Новий псалом по дорозі на страту**. На прикладі Матері і її Сина Алкіда, що став апостолом — поет навчає молитися «за брата лютого». І водночас застерігає: «перед гординою його, брати мої, не поклоніться».

«Кобзар» Шевченка на перших сторінках звеличує героїв козацької доби, що «плюшки запаливши, грілися в Скутаті...» А на останніх сторінках освітує святих:

*Хвала вам, душі молодії!  
 Хвала вам, лицарі святії!  
 Во віку — віку похвала!*

І закінчується поема навершенням матері на шлях сина

*І спас  
 Тебе розп'ятий Сун Марії,  
 І ти слова його живії  
 В живу душу прийняла.*

Тим духом і наповнена справжня історія понад часом, у підніжжі якої розкидана скверна п'яних оргій і довга череда ідолів та ідопоклонників, чию пам'ять замітає пісок часу.

Шодалі частіше з поезії «Кобзаря», — виходить як із напівзабутого сну, мати з дитям, сивий дід, козак на коні, співець на могилі з думою про вічного Бога... Власне, ті призабуті образи, що ховаються в глибинах нашого підсвідомого і тому впізнавані і рідні усім, незалежно від життєвого досвіду. Відколи швейцарський психіатр і філософ Карл Юнг назвав їх **архетипами**, вони стали ще ближчими і більш зрозумілими. І стала більш зрозумілою таємниця Шевченкової всеприсутності в житті різних поколінь українців і не тільки українців. Попри всі правди, які очі колять, і гострі крайнощі, до яких вухом не звикло, слово Кобзаря лягає на душу, коли та душа настроєна на Божий лад.

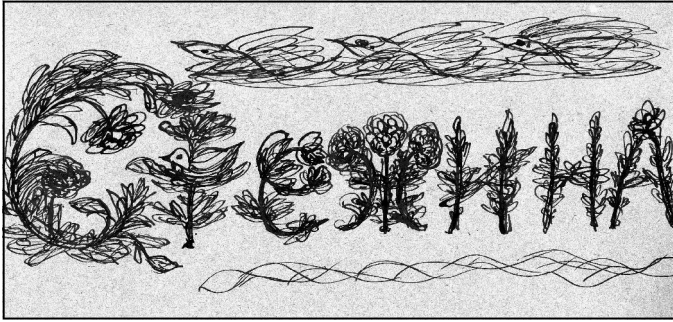
Його «Садок вишневий коло хати» став пісню, наче з сивої давнини. А деякими поезіями можна ілюструвати архетипи Юнга...

*І досі сниться: під горою,  
 Між вербами та над водою  
 Біленька хаточка. Сидить  
 Неначе і досі сивий дід  
 Коло хатиночки і бавить  
 Хорошее та кучеряве  
 Своє маленькеє внуча.  
 І досі сниться: вийшла з хати  
 Весела, сміючись, мати,  
 Цілує діда і дитя,  
 Аж тричі весело цілує,  
 Прима на руки і воде,  
 І спати несе. А дід сидить  
 І усміхається, і стиха  
 Промовить нишком:*

*«Де ж те лихо?»*

*Печалі тії, вороги?»*

*І нищечком старий читає,  
 Перехрестившись, «Отче наш».  
 Крізь верби сонечко сіяє  
 І тихо гасне... День погас, —  
 І все почало. Сивий в хату  
 І сам пішов опочивати.*



## Мій ангел

Галина КИРПА

Мій ангел такий маленький,  
ну просто крихітка —  
я навіть не бачу,  
чи він сидить  
на моєму плечі.

Мій ангел такий легенький,  
ну просто пушинка —  
я навіть не чую,

як він сидить  
на моєму плечі.

Мій ангел такий тихенький,  
ну просто тихіший трави —  
я навіть не знаю,  
коли він спить,  
а коли прокидається  
на моєму плечі.



## ЯНГОЛЯТКО ПРИНОСИТЬ СНИ

Оленка спала... Її маленька долонька сховалася під рожеву щічку. Дівчинці було тепло та затишно. Надворі працьовитий сніг вкривав усі дороги і стежки, а сильний вітер допомагав виростати заметам.

Раптом Оленка відчула, що хтось лоскоче її носика. Дівчинка сіла, сонно кліпаючи очима.

— Привіт! — розсипався сріблястий сміх.

Дівчинка нарешті розгледіла в нічній темряві яскравий одяг, потім ніжне лице. Перед нею стояв маленький крилатий хлопчик.

— Ти Янголятко? — запитала вона.

— Так... Як ти здогадалася?

— Мама казала, що вночі мене охороняють янголи, а тому не треба боятися темряви.

— То ти не злякалася?

— Анітрішечки! — усміхнулася Оленка. — Чому я не бачила тебе раніше?

Янголятко призналося:

— Насправді я не мав наміру тебе будити... Я хотів принести тобі сон, але необережно полоскотав твого носика. Вибач!

— Що ти! Я так рада познайомитися зі справжнім янголом! А як янголятко приносить сніг?

— Ось, тримай! — і Янголятко, усміхаючись, простягнуло їй з-за спини рожеву квітку.

— Дякую! Це і є сон? — Оленка уважно розглядала подарунок, придивляючись до кожної пелюстки.

— Кожен дитячий сон має інакший колір. Ось у цьому рожевому, тобі мали б наснитися рожеві мхарики, з якими ти танцюєш серед сонячних променів.

— А що приносять блакитні сніг?

Янголя задумалося:

— Я не знаю змісту всіх снів... Адже у кожному з них добрий Господь дарує дітям якусь нову історію. Думаю, що у блакитній квітці теж прихована казка... Так, згадав! Казка про сині оченята бідної дитини, якій ти подаруєш своє улюблене печиво.

— Цікаво! Ану ще розкажи мені про сніг!

— Вибач, Оленочко, але я поспішаю до Христинки, Івасика та Ромчика. Вони теж чекають на барвисті сніг.

— Розумію, — зітхнула дівчинка і, міцно притиснувши до себе рожеву квіточку, знову лягла і вкрилася ковдрою.

Янголяткові було прикро дивитися на засмучене Оленчине личко. Воно подмухало їй на віі та ніжно погладило по голові:

— Заплющуй очі й уважно переглядай рожевий сон.

— Я так не хочу, щоб ти йшов...



## Тетяна МАЙДАНОВИЧ Пречиста Мати

Пречиста Мати, Діва Марія,  
цілує Сина в святій Софії.  
Горнеться з ласкою до Немовляти,  
всім Божим дітям рідная Мати.

В часи веселі, в години болю  
молимо Бога разом з Тобою...  
Пречиста Мати, ясна зоре,  
ми з Твоїм Сином відчай поборем!

Ти нас навчаш терпіти біди,  
Христа Ісуса вірно любити.  
Ділишся з нами хлібом любови,  
вся Твоя сила — в Синовім Слові.

На білім світі народам свято —  
це Твоє серце, Пречиста Мати!  
Бога приймає, людям відкрите,  
щастям любови з вічності світить.

Дмитро БІЛОУС

## Олексій, чоловік Божий

(День пам'яті 30 березня)

Не забудьмо цього свята,  
цього дня погожого,  
свята Теплою Олексі,  
Чоловіка Божого.

Вимолений він у Бога  
старими батьками,  
виріс чемним і ласкавим,  
хоч клади до рани.

Залишив він наречену,  
пішов в інше місто,

бідним людям свої статки,  
все роздає геть-чисто.

В Богородичному храмі  
тихим старцем жив  
і, не дбаючи про славу,  
шани там зажив.

То згадаймо цього свята,  
цього дня погожого  
про безсрібника Олексю,  
Чоловіка Божого.

Наталія СИРОТИЧ

## ЯК БОГ ВЕСЕЛКУ ТВОРИВ

Поволі спадали води Великого потопу. Нойів ковчег ось-ось мав торкнутися суходолу. І Бог вирішив створити Веселку, аби вона нагадувала людям про Його обіцянку: «Ніколи більше не буде такого потопу!»

Дізналася про Божий задум червона Калина. Зібрала калинову раду й оголосила: «Прошу від нині у молитвах просити Господа, щоб Той, створюючи Веселку, не забув про наш диво-каліновий рід!»

Поряд росло Помаранчеве дерево, яке чуло слова Калини. «Хіба Веселці не пасуватиме мій гарячий оранжевий колір?» — подумало воно і стало їй собі складати молитву, ледь чутно похитуючи кругленькими плодами...

— О, Господи! — шелестіла свіжа трава. — Я стільки часу була під водою! Хіба не вартую, аби Ти створив Веселку зеленою?

— Думаєш, легко було затопити стільки суходолу? — обізвалася до трави річка, якою допливав до берега Нойів ковчег. — Сорок днів я суцільно покривала землю, усі сили розтратила. О, якби Веселка була синього кольору! — замріяно прошепотіла вона і склала долоні до молитви...

Чисте блакитне небо і жовтогогаряче сонце взяли за руки, виспівуючи «Алилуя!» Вони вірили, що Господь вподобає жовто-блакитну Веселку.

Почув Творець усі молитви й усміхнувся. Йому так хотілося задовольнити усі ці щирі прохання! Він провів долоню між хмарами і — о диво! — на небі вигнулося різнокольорове коромисло! Мало воно і червону барву калини, і оранжеву помаранчі, і зелену трави, і синю річку, а також жовту й блакитну стрічку сонця й неба.

Коли Ной з родиною, звірі та птахи підпливали вже до берега, з останнього вікна ковчеза зацікавлено став визирати малий павич. Він щось наспівував і тішився, помахаючи фіолетовим хвостом. «Як гарно він мене прославляє!» — зрадів Господь і додав до Веселки ще фіолетову смужку!

Нарешті усі вийшли з ковчеза і вдячно звели очі до неба. Між хмарами миналася барвами чудо-Веселка! «Господи, Твоїм дивам немає меж!» — вигукнув вражений Ной і сплеснув у долоні.

А малий павич усе витанцював серед квітів, повторюючи: «Ніколи більше не буде потопу!» Він так уподобав собі Веселку, що Творець вирішив перенести її кольори на його фіолетове пір'я. І за мить розкішний хвіст павича набув усіх відтінків барвисті Веселки.

Який колір веселки твій улюблений?



Тарас ШЕВЧЕНКО

\* \* \*

**Весна**  
**Зиму проганяє,**  
**І зелений по землі**  
**Весна**  
**Килим розстеляє;**  
**Із ірію журавлі**  
**Летять**  
**Високо ключами,**  
**А степами та шляхами**  
**Чумаки**  
**На Дін пішли.**

Богдан ЧЕПУРКО

## Божя наречена

У нашому лісі  
 сталася новина —  
 зацвіла біленьким цвітом  
 червона калина.

Калинонько-Українонько,  
 Божя наречена —  
 поклонилась Тобі в пояс  
 травичка зелена.

Защербечи, соловейку,  
 з гілочки тоненько —  
 покоти малі колючка  
 на весь світ біленький!

Ой калино, калинонько, —  
 листячко зелене —  
 цвіте твоє біле личко  
 для мене, для мене.

Дніпрова ЧАЙКА

## Весно, весно, весняночко!

«Весно, Весно, Весняночко,  
 Прийди до нас, паняночко!  
 Розвій хмари сніговії,  
 Розбий мости крижанії,  
 Зніми чари зимовії,  
 Зрости трави шоківії,

Посій квіти запашенькі,  
 Приводь пташки голосенькі,  
 Весно, Весно, озовися,  
 Прийди до нас, не барися!»

Усміхнулась Весна жавава —  
 Зозуленька закувала,  
 А гукнула веселенько —  
 Обізвався соловейко.  
 А ми теє зачуваймо,  
 Весну красну звеличаймо,  
 Заплітаймось у таночки,  
 Заспіваймо весняночки:  
 Весно, Весно, Весняночко,  
 Хвала тобі, паняночко!

Богдан ЛЕПКИЙ

## Пташечка

Івасик пташечку зловив,  
 Щасливий вбіг у хату:  
 — Який же гарний, ах, який,  
 Дивись, дивися, тату!

А батько глянув у кулак,  
 Покивав головою:  
 — А що було би, якби так  
 Зробив хто із тобою?

Життя на волі для усіх  
 Над все дорожче, сину!  
 Івасик вибіг на поріг  
 І випустив пташину.

Анатолій БОРТНЯК

## Світанковий сон

Наснилось, що я — сонечко,  
 ясний вогонь-вогонько.  
 Встаю з-за небокраю.  
 Над горами, над нивами  
 усіх роблю щасливими,  
 всіх ерію-зігріваю.

Та чую голос лагідний,  
 такий солодко-ягідний —  
 у сутінках кімнати.  
 То каже мама: — Донечко,  
 раз ти у мене сонечко,  
 то вже пора вставати.

Леся БРИЗГУН-ШАНТА

## Пригода з яструбом

Одного дня каченята дуже перелякалися. Мама саме пішла в гості до тітки, що жила у трясовинні. Перед відходом вона сказала:

— Кря-кря-кря! Будьте чемні! Сидіть тихо й не вилазьте з очерету, поки я не повернуся додому. Пам'ятайте, що кажу!

— Кві-кві-кві! — відповіли каченята, — ми не забудемо!

І мама полетіла.

Спершу каченята спокійно бавилися між очеретом, та враз найменшому закортіло піти в гості до сусідських каченят, що жили ген-ген аж на другому кінці озера.

Не встиг він ще доплисти й до половини озера, коли його брати й сестри, що й досі сиділи в очереті, побачили високо в небі чорну плямку. Вона чогось дивно кружляла і дуже швидко наближалася до них.

— Кві-кві-кві! Дивись! Дивись!

— Та це ж птиця! Та вона якась не така, як ми!

— Вона летить до нас. А який у неї зігнутий дзьоб!

— Та це ж наш ворог! Дивись!

— Це яструб! Ховаймося!

— Він кружляє над нашим братчиком!

— Уважай! Уважай! — почали вони кричати голосно, щоб він їх почув.

У цій хвилині яструб немов камінь упав на те місце, де був їхній найменший братчик. Але той вже встиг зникнути, і яструб його загубив. Яструб злісно заверещав, піднявся знову вгору, закружляв два рази над озером і кинувся раптом на гніздо іншої родини качок. Там схопив зовсім ще маленьке каченя й полетів.

Малі каченята так перелякалися, що довго ще сиділи в очереті і навіть розмовляти не відважилися.

— Мамо, мамо, ой, як ми перелякалися! — стали вони всі разом оповідати, коли мама, пані Качуровська, повернулася додому.

— А де ж найменший братчик?

— Я тут! — озвався він.

— Де ж це ти пропадав? А який же ти брудний!

— Кві-кві-кві! Яструб летів просто на мене. Та я тільки його побачив, зразу заліз під воду в болото. І лише дзьобик висунув, щоб болота не набрати в рот. Ух, це був жах!

Та мама, пані Качуровська, задоволено подивилася на сина. «З нього будуть люди», — подумала вона і навіть забула посварити його за непослух.

Володимир САМІЙЛЕНКО

## Наша славна Україна

Наша славна Україна,  
 Наше щастя і наш рай,  
 Чи на світі є країна  
 Ще миліша за наш край?

І в щасливій і злій години  
 Ми для неї живемо.  
 На Вкраїні й для Вкраїни  
 Будем жити й померемо.

Віктор КОРДУН

## Весняна колискова

Сіє сонце світло біле —  
 Люлі-люлі.  
 Пахнуть м'ятою несміло  
 Всі зозулі.  
 Зерна світла проростають  
 Сон-травою, —  
 Заблукали в тому гаю  
 Ми з тобою.  
 Проростаєм синьо-синьо  
 Ми весною —  
 Там, де глиця, там, де інії  
 Під сосною.  
 Простелимось диким квітом  
 Аж до літа.  
 Як же будуть нам радіти  
 Малі діти!

Катерина ПЕРЕЛІСНА

## Весняночка

Прилетіла здалека  
 Та й весна.  
 — Ой що ж ти нам, веснонько,  
 Принесла?  
 «Принесла я, дітоньки,  
 Вам квітки,  
 І пташок з пташатами  
 У садки,  
 І тепло, і сонечко,  
 І пісні, —  
 Гагілки-весняночки  
 Голосні».



Малюнок Олесі Варкач

## Педагогічна сторінка

Василь СИМОНЕНКО

Леонід ПОЛТАВА



## Грудочка землі

Ще в дитинстві я ходив у траву,  
в гомінливі трепетні ліси,  
де дуби мовчали величаво  
у краплинах ранньої роси.

Бігла стежка в далеч і губилась,  
а мені у безтурботні дні  
назажди, навіки полюбилась  
ніжні і замріяні пісні.

Ті пісні мене найперше вчили  
поважати труд людський і піт,  
шанувати Вітчизну мою милу,  
бо вона одна на цілий світ.

З нею я ділити завжди буду  
радоці, турботи і жалі,  
бо у мене стукотить у грудях  
грудочка любимої землі.

## Родина

Ліси виростають родинами в горах,  
чайки відлітають у вирії гуртами,  
родинами плавають риби у морі,  
і хмари гуртами летять над містами;

ідесь астронавт у безмежнім  
просторі,  
ідесь мореплавець у чорну годину,  
і сивий дідусь у самотньому горі —  
усі вони мріють про рідну родину...

Ста друзів не стане у справжньому  
горі,  
заваяться плани, мільйони й палати,  
та сяйвом рятунку в життєвому морі  
завжди для нас будуть родина і мати.

## Богородичні легенди

Переписав Антін ЛОТОЦЬКИЙ

## КАЙДАНИ

В одному місті була в церкві стародавня статуя Матері Божої. Колись давно напер був на це місто ворог і здобув його. Одначе князь тієї землі прибув з дружиною та прогнав ворога. На пам'ятку звільнення міста з ворожої неволі прикрасили міщани голову статуї Богоматері золотою короною.

Аж раз у часі Служби Божої зауважили вірні, що на голові Матері Божої нема золотої корони. Отже, хтось уночі вкрав її.

І стали думати, хто б це міг зробити. Та ніяк не могли здогадатися. Аж коваль Гаврило Вовчук сказав у тайні декому:

— А я здогадуся, хто це зробив.

— Хто, хто? — зацікавилися люди.

— Я увечері був під церквою, — говорив далі коваль, — і бачив, як мельник Чорновус ішов спішно з-під церкви й держав щось під полою. Я пішов за ним аж під його хату й стояв під вікном. У хаті він сховав те, що приніс під полою, в скриньку. Що це було, я не бачив, бо воно було загорнене в хустку. Але тепер я вже певний, що це була корона Пречистої Діви.

Люди зараз пішли до магістрату. А тоді магістрат давав право засуджувати навіть на смерть.

І магістрат вислав до мельника відділ міської поліції, щоб його привели.

Аж волосся стало дуба на голові в мельника Чорновуса, як почув, чого його покликали до магістрату.

— Пане бурмістер, — каже він, — і панове радники, свідчуся Богом і всім, що мені найдорочче, що я тут не причетний. Правда тільки, що я тоді йшов попри церкву та й те правда, що стрічаю я там коваля Гаврила, але дома в

мене я нічого не ховав у ніяку скриньку. Прийшовши додому, повечеряв я, помолвився та пішов спати.

— А то ще побачимо, — сказав посадник міста. — Підімо до тебе, і коваль Гаврило покаже нам, в яку то ти скриньку ховав щось.

І всі натовпом повалили до млина. Коваль показав скриньку.

— Отвори її! — наказав посадник мельникові. Мельник спокійно відчинив скриньку. Було там повно старого залізя, а на самому верху клунок.

— Аце що за клунок? — сказав посадник. — Розгорни його.

Мельник уже поблід, бо ж знав, що він такого клунка не клав у скриньку. Та як розвинув, то руки в нього обімліли й із рук покотилася додолу золота корона.

Довго-довго не міг мельник і слова добути зі себе, а потім упав навколішки та каже:

— Люди добрі, ще раз на чому світ стоїть присягаюся вам, що я не знаю, відкіля взялася тут ця корона. Я до скриньки вже давно не заглядав, то, напевно, хтось мені її тут підкинув.

Але всі запевнення мельника на ніщо не здалися. Наложили йому на руки кайдани та посадили в тюрму. А незабаром відбули суд і засудили його на смерть за святокрадство.

У тюрмі він увесь час молвився до Пречистої Діви, щоб не дала йому гинути з клеймом святокрада, щоб виявила його невинність.

Надійшов день, коли вже мали його стратити. Прийшли по нього та ще питаються, яке його останнє бажання.

— Поведіть мене до церкви, нехай востаннє помолюся перед Пречистою.

І повели його.

У церкві став він навколіш-

ках перед статуєю Богоматері й підніс руки в кайданах угору та голосно молився:

— О Мати милосердя, Ти знаєш, що я невинний, Ти знаєш, що я все, навіть останню краплину крові готовий завжди пожертвувати за Тебе й ніякі і ніколи не взяв би того, що Твоє! Поможі моїй жінці, поможі моїм діточкам бідним, що так передчасно мають по-сиротіти та ще й жити з клеймом, що їх батько святокрад. О, стільки разів я знімав до Тебе руки й Ти завжди вислухала мене й завжди допомогла мені по Своїй безмежній доброті. Гляди, ось я знімаю до Тебе руки, й вони в кайданах...

Ледве він вимовив ті слова, як кайдани на його руках відчинилися й із дзенькотом упали під ноги Божої Матері, на камінну долівку.

В тій самій хвилині почули зібрані в церкві люди пронизливий крик. Очі всіх звернулися в цей бік, звідкіля роздався крик.

І побачили, як коваль Гаврило в судамах силував розлучити руки та не міг. Як він увійшов в церкву, то по звичці зложив обидві руки, як до молитви, й тепер, як кайдани впали з мельникових рук, не міг уже ніяк розлучити їх.

Блідий як смерть упав він навколішки й перед людьми в церкві виявив усє:

— Це, люди, я злодій, я святокрад, а не мельник. Він невинний. Я сам украв уночі корону з голови Богоматері й підкинув йому, бо бажав його загубити.

Підійшли до нього, закували і повели в тюрму.

А мельник припав устами до ніг Божої Матері й дякував за чудесний рятунок. А кайдани завесив на рам'я її статуї, щоб усі їх бачили та славили милосердя Пречистої.

## КОМИШ

Коли Ісус Христос виступив прилюдно як учитель Нового Завіту, подався до св. Івана, щоб він охрестив його.

Як Ісус стояв уже в воді, з неба почувся голос Бога Вітця: «Це Син Мій улюблений, що Його Я вподобав Собі». Вловив Ісус одну комишину й узяв її в руки, як скіпетр. Колоси комишу були тоді ще золотисті й від справжнього скіпетра різнилися хіба тим, що не люди, а Бог сотворив їх. Комиш здригнувся з поваги та вдячності, що Цар царів і Господь нахилився до нього й ізпоміж нього вибрав Собі скіпетр. І вгорі й долі Йорданом пронеслися зчудовані шепоти, шум і розмова про красу Богочоловіка, що Його відсвіт схопили Йорданові хвилі.

Минуло три літа. Спаситель сидів у гірку годину глузувань і насміхів між Своїми ворогами. Терновий вінець колов Його. Сидів опущений і бідний. Дід-прошак був тепер

на», а нині цей самий нарід закликав: «Розлни Його!»

Сумно похилив Він зболілу, покалічену голову, а з-під колочок скапувала кров, спливала Йому по очах, по лиці. Одна краплина крові впала на колос комиша, що Христос держав у руці. І від тієї краплини колос потемнів.

Від того часу колоси комиша вже не золотисті, тільки бурі, як засохла кров.

Та голосять вони до сьогодні про Царство Спасителя й Його важкі терпіння.

На ту згадку, коли на нашому Запоріжжі вибирали кошового, то не давали йому як ознаку влади булави, тільки звичайну комишину. Тим неначе говорило січове братство своєму кошовому: «Господь Христос мав на землі як Цар царів ознакою влади звичайну комишину й уважав Себе братом і слугою всіх, так і ти не несися понад звичайних запорожців, а дбай про лад і добро Запоріжжя!»



Світлина О. Шпака

Зеновій ФИЛИПЧУК

## КЛЮЧІ РОЗУМІННЯ...

\* \* \*

Маєш повітря — дихай і вставай жити! Ще й заспівай собі.

Маєш воду — вмийся і берися до роботи.  
Кажеш, довкола — обман, безвихідь, безробіття.  
Тоді працюй над собою. Духовна робота — це також робота, яка чекає постійно на кожного з нас.

\* \* \*

Нерідко бачиш, як хтось ногами й руками гримає в двері свого кращого майбутнього, а вони не відчиняються.

Мабуть, не знає: ключі, які відкривають будь-які двері — це молитва і терпіння.

\* \* \*

**Душа доброї людини — найбільше диво Всесвіту.**

\* \* \*

Усім править Творець.

Іноді могутнім державам складно в це повірити, бо вони володіють найстрашнішою зброєю, найпереводішими науковими розробками, невичерпними запасами нафти, газу, урану тощо; і намагаються використати слабші країни як помийні ями, щоб злити туди все, що смердить під носом у них вдома.

Та раптово подме вітерець, крапне дощик — і по хвилі здіймається такий ураган, що могутні держави самі перетворюються на помийні ями, а слабші держави уподібнюються на райські куточки.

З цього випливає: кожна імперія, що рветься панувати Всесвітом, приречена на знищення.

\* \* \*

Нерідко хочеться потрошити винуватців свого критичного становища, та глибше подумавши, починаєш розуміти: серед тих винуватців знаходишся й сам.

\* \* \*

У спокійному усвідомленні — простити і полюбити — присутній Христос.

Ти повірив Йому, як вірному другові, бо Він прийшов тобі на допомогу без жодної користі, узявши на Себе твої гріхи. Він виводить тебе із зачарованого бідами кола, показуючи на вузьку стежку духовного спасіння, а не широку дорогу матеріяльних багатств, де стрімголов і наввпередки женуться ті, що відкинули від себе святі закони.

\* \* \*

**Тільки любов і прощення порятує людство від власної розправи над собою.**

\* \* \*

**Від Правди не сховати діяння кожного, все**

**видно, як на долоні, в кого ми на службі.**

\* \* \*

Цінність і вік книги залежить від того, хто її писав і хто ним керував: Святий Дух чи жадова прославитися й заробити.

\* \* \*

Бути готовим до знищення іншої людини — не означає бути сильною та вольовою особистістю. Навпаки — це нагадує іграшку з дистанційним управлінням, яку контролює та сила, що завтра викине ту іграшку як застарілу й непотрібну.

\* \* \*

**Єдиний спосіб, щоб навести лад у людській цивілізації — це визволитися з-під впливу сатанинського світогляду. Тому Бог подарував простим людям найбільший Свій скарб — віру в інше життя, де є любов і повага, мудрість і милосердя між усіма.**

\* \* \*

**Слово — це краса життя, що звучить і цвіте навколо нас і в просторі людської свідомості.**

\* \* \*

Коли в цьому свіхреному, непередбачуваному й забрудненому світі людина все ж таки знаходить у собі краплиночку любові, то з цієї краплиночки починається струмочок, який рухається з низин у висоту — до моря вічної благодаті.

**Краплиночка в морі — це море, людина в Божій силі — це сила, що постійно долає будь-які негаразди.**

\* \* \*

**Під щасливою зіркою народився кожен, хто вірить, що її засвітив і береже всемогутній Творець.**

\* \* \*

Та сім'я — найміцніша, де чоловік прив'язується сокровеними думками до жінки, мов хлібороб до рідної землі.

\* \* \*

Народ ніколи не візьме у свою духовну скарбницю те, що викликає захоплення в розпусників та ошуканців.

\* \* \*

Якщо Бог живе в твоєму серці, нема нічого страшного в житті.



Αἰδᾶ Αἴ Αἶ

## ПАЛЬМА

Пальма стоїть на горі: висока, зі сріблястим станом і зеленими косами. Інші дерева не досягають їй до пояса, якщо пальма взагалі має пояс. Її коси рівнобічно звисають з вершка стовбура та, якщо дивитися з висоти лету птаха, дають вигляд зорі.

— Пальмо, ти, мабуть, дуже самотня...

— Чому так думаєш?

— В тебе нема друзів. Ти стоїш зовсім окремо.

— Але дощ прилітає до мене вмить мої коси і вітер, щоб їх висушити й зачесати. А жовта пташка «бень-те-ві» сідає на мій верхочок і будить день.

— Чи їх тобі вистачають?

Пальма задумалася.

— Я маю ще білу церковцю там на скелі, бачиш? Я говорю з нею щоранку й щовечора. Вона чує мій шум і відповідає мені дзвонами та потішає й каже, що вправді я стою окремо, зате тут згори бачу далеко-далеко вглиб краю. Звідси видно дітей, що їздять на нових велосипедах, і інших, що пускають паперові човники в брудний канал, де живуть щурі. Я маю змогу бачити багатство й нужду, добро і зло, щедрість і кривду. Це — привілей.

— Але ти не можеш нічого вдіяти, щоб була справедливість.

— Я можу молитися.

Вечоріє. Пальма віє зеленими косами й витриває з них зорі, що розлітаються по небі. Я не знаю, чи пальма щаслива, але знаю, що вона має душу.

## ВОДОСПАД

Білобородий водоспад грімко злітав зі скелі й ніс гірську воду до річки, а з річкою до моря.

— Куди так поспішаєш, водоспаде?

— Хочу зловити Час, бо він найшвидший у бігу. Прудкіший як найбистріші річки й потоки, а також сильніший ніж блискавиця та грим.

— Невже, водоспаде? Твої хвилі такі прудкі й міцні, що носять на собі внизу великі заморські кораблі.

— Але Час безповоротно несе з собою корони й діядеми, берла й булави, потугу й славу, молодість і красу. Час — наймогутніший у світі.

— Але я знаю когось ще могутнішого.

— Кого? Кого?

— Це — Любов. Їй не треба нікуди поспішати, але вона — чудотворна й міцніша від самої Смерти.

Діти — наші  
вчителі

*Найбільше на світі знають  
Новонароджені діти.  
Та вони не промовляють  
Жодного слова, поки рідні  
Не навчать їх говорити  
Ті слова, які хочуть почути самі.  
Але устами дітей  
Промовляються і ті відкриття,  
Які не вписуються у звичні рамки.  
Твоя дитина —  
Дзеркало, в якому ти  
Така, як насправді.  
Твоя дитина —  
Стежка, де твої думки  
Виблизкують зіркою і сльозою.  
Твоя дитина —  
Істина, з якою ти  
Так часто не погоджуєшся.*



Твір Є. Звездова

# МАЙДАН

## І АААЇІ А ЇІ ОІ В

### Герої, які загинули на барикадах Свободи у Києві та інших містах України в грудні 2013 — січні, лютому 2014

**Юрій Вербицький, 50 р.**, активіст Євромайдану зі Львова. Його викрали 21 січня разом з активістом Ігорем Луценком з Олександрівської лікарні в Києві. Помер від катувань на сильному морозі.

**Максим Горошин, 25 р.** З села Грушківка Кам'янського району Черкаської області. Отримав сильне отруєння газами на Грушевського. Помер на 20 лютого.

**Михайло Жизневський, 25 р.** Громадянин Білоруси, належав до самооборони Майдану. Загинув 22 січня під час подій на вул. Грушевського від вогнепального поранення в серце.

**Богдан Калиняк, 52 р.** Родом з Коломиї Івано-Франківської області. Два місяці з невеличкими перервами стояв на Майдані і, маючи рідну сестру в Києві, не ходив до неї, щоб відігратися. На Грушевського його облили крижаною водою з водомета і він захворів. Завжди брав на себе найважчі завдання. 28 січня помер у шпиталі в Івано-Франківську.

**Сергій Нігоян, один з охоронців Майдану, 20 років, родом з Дніпропетровської області.** Навчався в Дніпродзержинському коледжі спортивного виховання. Загинув 22 січня від поранення картечню біля стадіону «Динамо».

**Роман Сенік, 45 р.**, родом з Яворівщини Львівської області. Його тяжко поранили 22 січня. Помер у кийівській лікарні.

**Георгій Арутюнян, 53 роки, з Рівного, вірменин, громадянин Грузії.** Отримав вид на проживання в Україні, активіст ВО «Свобода». 20 лютого убитий пострілом біля Монументу Незалежності.

**Сергій Байдовський, 23 роки, з Волині.** Навчався у Луцькому інституті розвитку людини. Працівник магістральних нафтопроводів «Дружба». Загинув від вогнепального поранення на Майдані 20 лютого.

**Іван Блюк або Тур, 40 р.** Жив у м. Городок Львівської області. Приватний підприємець. Кожного разу їхав до Києва тоді, коли була найбільша небезпека. 20 лютого вранці на Інститутській він загинув від кулі снайпера.

**Сергій Бондарев, 32 р.**, з Краматорська Донецької області. Програміст GlobalLogic. Загинув під час першого

штурму від кульових поранень біля Будинку профспілок 18 лютого.

**Сергій Бондарчук, 52 р.**, зі Старокостянтинова Хмельницької області. Викладав фізику в Старокостянтинівській гімназії. Голова міської організації ВО «Свобода». Загинув 20 лютого на Інститутській.

**Олексій Братушко, 38 р.**, з Сум. Загинув на Інститутській від кулі, що прострелила щит та бронжилет. Поховали на алеї почесних громадян Сум.

**Валерій Бреденюк, 50 р.**, з м. Жмеринка, Вінниччина. Підприємець, художник. Вбитий пострілом у спину 18 лютого.

**Богдан Вайда, 48 р.**, з с. Летня Дрогобицького р-ну, Львівщина. На Майдан поїхав 19 лютого. Вже зранку наступного дня зателефонував сестрі: «Люба, тут справжня війна! Стріляють...», — після цього розмова обірвалася. Того ж дня загинув.

**Назар Войтович, 17 р.**, з с. Травневе Збарзького р-ну, Тернопілля. Студент Кооперативного коледжу в Тернополі. Поїхав до Києва вночі 19 лютого, а вже наступного дня загинув на Майдані від кулі.

**Устим Голоднюк, 19 років, з Збараж, Тернопілля.** Був захисником Майдану з листопада 2013 р. Загинув 20 лютого від вогнепального поранення в голову, допомагаючи забирати загиблих.

**Іван Городнюк, 29 р.**, з Березного Рівненської області. Під час штурму «беркутівцями» його облили водою з водометів і побили. 19 лютого повернувся додому, але вночі помер.

**Едуард Гриневич, 28 р.**, з с. Деревки Любешівського р-ну, Волинь. Громадський активіст, член партії ВО «Свобода», член «Волинської сотні». Загинув від кулі.

**Роман Варениця, 35 р.**, з Яворівського району, Львівщина. Застрелений на вул. Великій Житомирській, імовірно, тітушками.

**Віталій Васильчук, 35 років.** Родом з с. Гаврилівці, Хмельниччина. Мешкав у с. Жорнівка на Київщині. Застрелений на Великій Житомирській 18 лютого.

**В'ячеслав Веремій, 34 р.** Журналіст, кореспондент газети «Вести».

Працював у «Газеті по-київськи», на сайті «Обозреватель», газеті «Сегодня». Проводив журналістські розслідування.

19 січня отримав поранення лівого ока від світлошумової гранати. У ніч проти 19 лютого разом із колегою їхали з роботи на таксі додому. На розі Володимирської та Великої Житомирської він помітив озброєних тітушок у камуфляжі та масках і намагався їх сфотографувати. Озброєні люди вмиль напали на автомобіль. Вистрілили в груди.

**Роман Гурик, 19 р.**, з Івано-Франківська, студент Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника. Загинув 20 лютого від кулі снайпера.

**Антоніна Дворянець, 62 р.** Тіло виявили на барикаді, на Інститутській біля входу в метро «Хрещатик». У неї знайшли посвідчення ліквідатора чорнобильської катастрофи № 073155. Загинула від ударів кийками спецпризначенцями міліції.

**Микола Дзявувський, 56 р.**, з Шепетівки. Вчитель географії та біології, член ВО «Свобода». Застрелений на Інститутській 20 лютого снайпером.

**Сергій Дідич, 44 р.** Депутат Городенківської районної ради Івано-Франківської області. Сотник івано-франківської сотні на столичному Майдані. 18 лютого загинув від розриву гранати.

**Андрій Дигдалович, 40 р.**, з с. Сокильники Пустомитівського р-ну, Львівщина. Стояв на Майдані три місяці. Був одним з перших, хто стримував натиск «Беркуту». Комендатура Майдану нагородила його «Орден за оборону Майдану». Загинув, рятуючи молодого хлопця, 20 лютого.

**Ігор Дмитрів, 30 років.** З с. Копанки Калуського р-ну, Івано-Франківщина. Загинув 20 лютого від пострілу снайпера в легені.

**Анатолій Жаловага, 32 р.**, з с. Дубляни Жовківського р-ну, Львівщина. Загинув 20 лютого.

**Яків Зайко, 73 р.**, з Житомира. Народний депутат України 12(1) скликання від Народного Руху, головний редактор ж. «Голос громадянина». 18 лютого помер від інфаркту, під час нападу «Беркуту» на Інститутській.

**Володимир Захаров, 57 р.** IT-спеціаліст. Загинув під час пожежі в офісі Партії регіонів на Липській. Вбитий по-

стрілом в голову.

**Олександр Капінос, 29 р.**, фермер з Кременця. Загинув під час сутичок на Грушевського 18 лютого.

**Сергій Кемський, 33 р.**, з Керчі. Працював в Інституті політичних та економічних ризиків і перспектив, писав для «Української правди». Загинув 20 лютого.

**Давид Кіпані, 33 р.**, громадянин Грузії. Був на Майдані три місяці. Його тіло знайшли поряд з барикадою біля ЦУМУ з двома кульовими пораненнями в ніч проти 21 лютого.

**Володимир Кішук, 57 р.**, з с. Димар Вишгородського р-ну, Київщина. Загинув 18 лютого під час сутичок з «беркутівцями».

**Анатолій Корнеєв, голова Рудської сільради в Кам'янець-Подільському р-ні Хмельницької області.** 20 лютого вбитий кулею снайпера на Майдані.

**Андрій Корчак, 49 р.** Загинув 18 лютого під час сутичок з «Беркутом» на Інститутській. На Майдані був з листопада. Завжди на передових.

**Ігор Костенко, 22 р.**, студент географічного факультету Львівського університету. Убитий біля Жовтневого палацу пострілами в голову та груди 20 лютого.

**Євген Котляр, 33 р.**, з Харкова. Альпініст, природоохоронець, активіст екологічного руху «Зелений фронт». Убитий 20 лютого біля верхнього виходу з метро Хрещатик.

**Віталій Коцюба, 31 р.**, зі Львова. Загинув 20 лютого від вогнепального поранення.

**Іван Кремен, з Кременчука.** Загинув 20 лютого на Інститутській. Прихильник ВО «Свобода».

**Володимир Кульницький, 64 р.**, з Києва. Загинув від кулі 18 лютого. Куля пройшла навиліт в серце зі сплини. Поховали в селі Нові Петрівці.

**Дмитро Максимов, 19 р.** Срібний та бронзовий призер з дзюдо Дефлімпійських ігор у Софії. Загинув від розриву гранати.

**Володимир Мельничук, 39 р.** Помер у 17-тій лікарні від снайперських поранень 20 лютого.

**Андрій Мовчан, 34 р.**, Київ. Працював у театрі ім. Франка освітлювачем, член Демократичного Альянсу. Загинув від вогнепального поранення в голову 20 лютого.

**Василь Мойсей, 21 р.** Активіст Ківерцівської міської організації ВО «Свобода» Волинської області. Загинув 20 лютого від поранення в груди.

**Володимир Наумов, 43 р.** Працював водієм. За покликком серця поїхав на своїй машині на Майдан. Його знайшли загиблим на Трухановому острові вранці 18 лютого. Мав на собі хусточку Самооборони Майдану.

**Валерій Опанасюк, 42 р.**, з Рівного. Загинув 20 лютого від снайперської кулі.

**Володимир Павлюк, з Коломиї, біля 40 років.** Загинув 20 лютого від кулі.

**Дмитро Пагор, 21 р.** Загинув увечері в м. Хмельницькому біля будівлі СБУ, звідки була відкрита стрілянина. Закривав собою дівчину, коли лунали постріли.

**Іван Пантелєєв, 32 р.**, з Краматорська Донецької області, рок-музикант, автор пісень, гітарист гурту «Небо мінуса». На Майдан приїхав 10 грудня після того, як побачив, як «Беркут» побив студентів. Загинув у ніч 30 грудня.

**Микола-Олег Паньків, 39 р.**, з с. Лапаївка Пустомитівського р-ну Львівщини. Брав участь у блокуванні військових частин, щоб не допустити вихід силовиків до Києва. Помер від кулі снайпера в груди, 20 лютого, коли витягував поранених та вбитих з передової.

**Юрій Парашук, 48 р.**, з Харкова. Загинув 20 лютого від снайперської кулі. Стояв на Майдані з 1 грудня. Був волонтером.

**Юрій Пасхалін, 30 р.**, з с. Носачів Черкаської області. Загинув від вогнепальних поранень 18 лютого.

**Олександр Плеханов, 22 р.**, студент архітектурного факультету КНУБіА. Загинув 18 лютого. Наступного дня мав отримати диплом бакалавра.

**Леонід Полянський, 38 р.**, киянин, з Вінниччини. В останні роки жив і працював у Києві, але поховали у Жмеринці, звідки родом.

**Василь Прохорський, 33 р.**, киянин. Допомігав Майданові ліками. Друзі знайшли його речі біля Михайлівського собору. Понівечене тіло упізнали 22 лютого.

**Андрій Сасенко, 51 р.**, з Фастова Київської області. Належав до Самооборони Майдану. Загинув 20 лютого.

**Ігор Сердюк, 40 або 44 роки**, з Кременчука, підприємець. До Києва їздив з перших днів протестів. Був знаменоносцем 9-ї сотні. 18 лютого він будував барикаду, коли на нього напали тітушки та «беркутівці». Загинув від пострілу з обрізу в обличчя.

**Віктор Сміленко, 52 р.**, з с. Борисівка Бобринецького р-ну, Кіровоградська область. Загинув 20 лютого.

**Віталій Смолинський, с. Фурманів-**

**ка Уманського р-ну. Загинув 20 лютого.**

**Богдан Сольчаник, 28 р.**, історик, викладач Українського католицького університету. Убитий на Інститутській 20 лютого.

**Іван Тарасюк, 21 р.**, з с. Олика Ківерцівського р-ну, Волинь. 20 лютого загинув на Майдані від кулі.

**Ігор Ткачук, 38 р.** Мешканець Великої Кам'янки Коломийського р-ну, Івано-Франківщина. Загинув від пострілу снайпера 20 лютого.

**Роман Точин, 44 р.**, з міста Ходорів Львівської області. Загинув 20 лютого від кулі. Його сотня охороняла барикаду на Інститутській.

**Олег Ушневич, 31 р.**, родом з Дрогобича, мешкав у м. Сколе, де й похований. Загинув 20 лютого від кулі.

**Олександр Храпаченко, 26 р.**, театральний режисер, з Рівного. Загинув 20 лютого від снайперського пострілу.

**Андрій Цепун, 35 р.** Загинув у ніч на 21 лютого. Був у команді активістів, які ввечері 20 лютого блокували в'їзд до столиці з Гостомельської траси. Після цього пішов сам додому. Його знайшли вбитим на вул. Верболюзній, хоч мешкав на Мінському масиві.

**Олександр Царьок, з с. Калінін Васильківського р-ну, Київщина.** Загинув біля Жовтневого палацу.

**Зураб Хурція, 54 р.**, з Грузії, проживав у Кіровограді. Загинув на барикаді на Інститутській 18 лютого.

**Володимир Чаплінський, 43 р.**, з Обухова Київської області. Загинув 20 лютого.

**Андрій Черненко, 35 р.**, з с. Слободо-Петрівка Гребінківського р-ну,

Полтавщина.

**Віктор Чернець, 37 р.**, з с. Подібно, Черкащина. На трасі Одеса-Київ жителі Маньківки та Умані біля села Подібно встановили блок-пост, аби тітушки та спецпризначенці не дісталися до столиці. Водій невстановленого джипа, який пробивав дорогу внутрішнім військам, на шаленій швидкості 19 лютого збив насмерть.

**Віктор Чміленко, 53 р.**, з с. Борисівка Бобринецького р-ну, Кіровоградщина. Загинув 20 лютого на Майдані від кулі.

**Сергій Шаповал, 43 р.** з Києва, активіст Самооборони. Знайшли тіло в Будинку офіцерів 18 лютого.

**Віктор Швець, 56 р.**, з с. Гатне Київ-Святошинського р-ну, Київщина. Колишній міліціонер, був уже на пенсії. 18 лютого пішов на Майдан, як сам казав, захищати молодь.

**Людмила Шеремета, 75 р.** Поранена в голову в м. Хмельницькому біля будівлі СБУ під час акції протесту. Померла в лікарні.

**Йосип Шилінг, 61 р.**, з Дрогобича Львівської області.

**Максим Шимко, 33 р.**, з Вінниці. Загинув 20 лютого.

**Олександр Щербанюк, 46 р.**, з Чернівців. Загинув 20 лютого на Інститутській.

**Павло Мазуренко, 41 р.**, відвідував мітинг на Євромайдані. 20 грудня відмовився від госпіталізації. Помер 22 грудня в реанімації Київської міської клінічної лікарні.

**Віктор Хом'як, 56 р.**, с. Голишів Волинської області. Активний учасник Євромайдану, зранку 27 січня був

знайдений повішеним на каркасі ялинки на Майдані Незалежності.

**Сергій Синенко**. Активіст Автомайдану Запоріжжя. Батько чотрьох дітей. Автомобіль «Тойота» разом із власником всередині згорів на дорозі між селами Червоній Яр та Івангород у Запорізькому районі. За попередньою інформацією, заїмання сталося через те, що невідомий вистрілів у бензобак автомобіля, від чого той спалахнув. Труп було упізнано за аналізою ДНК. У відеозверненні відповідальність за вбивство взяли на себе т.зв. «Привиди Севастополя».

**Володимир Жеребний, 28 р.**, Рудки, Самбірський район, Львівська область, працівник Вишнянського коледжу Львівського національного аграрного університету. Загинув на вулиці Інститутській від кулі снайпера 20 лютого 2014

**Максим Машков.** Помер у 17 лікарні Києва. 21 лютого 2014

**Олег. Боець** 1-ї сотні Майдану, з Кременчуцького району на Полтавщині. Причиною смерти стало поранення. Помер 23 лютого 2014.

**Ігор Пехенько,** Вишгород, Київська область. Загинув 20 лютого, біля Будинку Профспілок від кулі снайпера.

**Микола Семисюк, 27 р.**, Хмельницький. Кульове поранення голови. Помер 20 лютого 2014.

**Микола Таршук, 38 р.** Кульове поранення шиї. Помер 20 лютого 2014.

**Володимир Бойків, 57 р.**, Львів, 19 лютого отримав кульові поранення голови, хребта, печінки та селезінки. Тіло загиблого відразу не було опізнане і перебувало в морзі до 24 лютого 2014 р., коли його опізнала дружина.

**Андрій Жановачий, 48 р.**

**Віктор Прохорчук, 37 р.** Зник 18 лютого. Бійці з його сотні відшукали свого побратима через тиждень у морзі. Перед тим тіло загиблого виявили у дворах Хрещатика, куди було викинуте з перерізаним горлом.

**Володимир Топій, 57 р.**, с. Вишня, Львівської області. Шукали з 18 лютого. Його тіло знайшов син у Будинку профспілок.

**Юрій Нечипорук, 40 р.**, Хмельник. Вбитий «тітушками», вивезений за 30 км від Києва під селище Глеваха. На тілі виявлено 20 ножових поранень.

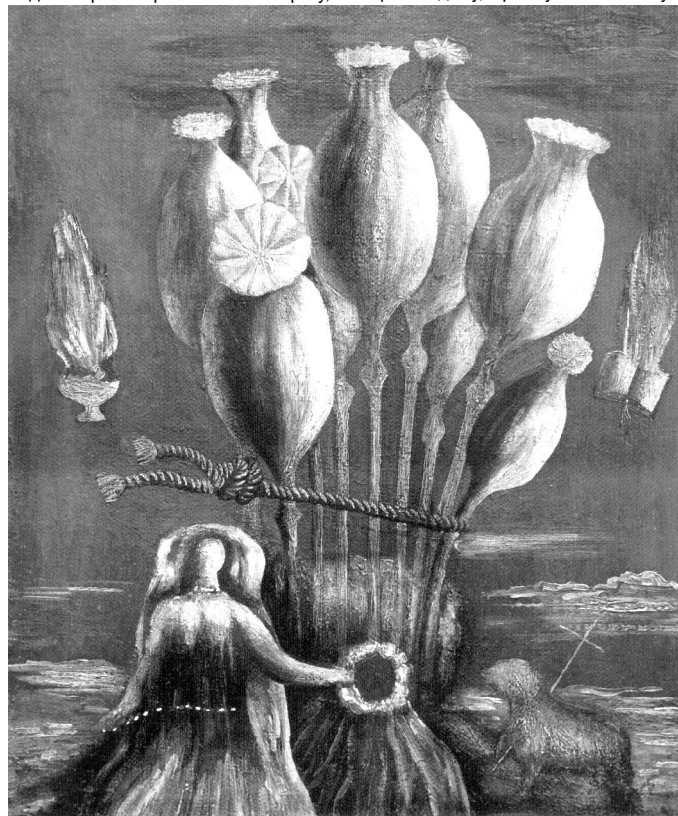
**Анатолій Курач, 31 р.**, Рівне, Побитий на Майдані, мав проламаний череп. Помер 21 лютого 2014.

**Артур Хунтсаар, 28 р.**, Івано-Франківськ. Куля пробила його наскрізь. Очевидці забрали з його кишені паспорт. Тіло залишалось в парку. Помер 18 лютого 2014.

**Ярослав Грабовський, 33 р.**, Івано-Франківська область, Помер 21 лютого 2014.

**Олександр Балюк, 38 р.**, с. Пилиповичі, Новоград-Волинський район, Житомирська область. Помер від вогнепального поранення.

*Закінчення на стор. 14*



**Маки.** Картина Феодосія Гуменюка

# ÂĬ ĐØ Ĭ Ç Ì ÆËÄÄĬ Ó

Оксана МАКСИМИШИН-КОРАБЕЛЬ

Мамо, не плач. Я повернусь весною.  
У шибку пташинкою вдарюсь твою.  
Прийду на світанні в садок із росою,  
А, може, дощем на поріг упаду.

Голубко, не плач. Так судилося, ньенько,  
Що слово бабуню вже не буде твоім.  
Прийду і попрошуся в сон твої тихенько,  
Розкажу, як мається в домі новім.

Мені коліскову Ангел співає,  
І рана смертельна уже не болить.  
Ти знаєш, матусю, ї тут сумно буває,  
Душа за тобою, рідненька, щемить.

Мамочко, вибач за чорну хустину,  
За те, що віднині ти будеш сама.  
Тебе я любив. І любив Україну,  
Вона, як і ти, була в мене одна.

## Æèðòÿ – öä ĩñî èð ñî âîñðè

Пережито, переплакано, передумано...  
Треба б вчитися дихати заново.  
Бо життя так Всевишнім задумано,  
Що воно є суворим екзаменом.

Недолюблено, недосказано, недописано...  
День вчорашній вернутись не вмовити.  
Бо життя так на небі замислено,  
Що воно на землі — іспит совісті.

І поезія вся непрочитана,  
Бо поети нині не в почесті.  
Тому ї терпить душа неомитая  
Чистим словом у Бога на сповіді.

\*\*\*

Стріляють, мамо. Тут у нас стріляють.  
І не в повітря, і не по ногах.  
Та гірше те, що снайпери вважають,  
Немов вогонь ведуть по ворогах.

\*\*\*  
Я зрозумів, що я лечу угору.  
Це мій кінець. Навколо йде війна.  
У матері в очах — безмовне горе.  
Схилилася. Тепер вона одна.

Пробач мені, моя матусю рідна!  
Пробач, що залишив тебе отак.  
Така моя, матусю, доля, видно,  
Загинуть за Україну, як козак.

Людмила КОВАЛЕНКО

## Ĭ àì 'ÿòì ñîî ĩ àäöÿðèðî÷ĭ î âî ...

Знову бачу — ранок.  
Закриваю очі,  
На моїй дитині  
Вітер стяг тріпоче.

Що мені до того,  
Що ти став героєм,  
Рада б цілувати  
Землю під стопою,

Той чорненький клаптик,  
На який ступив.  
Я тебе родила,  
Хто ж тебе убив?

Хто тебе зірє  
У сирій могилі,  
Хто поправить ковдру,  
Дитя моє миле.

Прилетіла птаха,  
Загляда до хати,  
Може ти, синочку,  
Прийшов привітати?

Ти ж був мій єдиний,  
Стала сиротою,  
Ти тепер у вітрі,

Вербях над водою.

За свою країну,  
Зі щитом, без зброї,  
Був лише для мене,  
Став для всіх Героєм.

Л. МАКСИМЛЮК

А сотню вже зустріли небеса...  
Летіти леако, хоч Майдан ридав,  
І з кров'ю перемішана сльоза,  
А батько сина ще не відпускав.  
Й заплакав Бог, побачивши заїгн,  
Спереду — сотник, молодий, вродливий,  
І юний хлопчик в касці голубій,  
І вчитель літній — сивий-сивий.  
І рани їхні вже не їм болять,  
Жовто-блакитний стяг покрив їм тіло  
Як крила ангела, злітаючи назад,  
Небесна Сотня в вирії полетіла...

Юрій КОСЕНКО

## Æäðî ÿî Òèðàĭĭ è

Мені здавалося:  
Хоч на хвєлину  
Я міг би зігнутися в колінах,  
Заради моїх доньки і сина...  
Та залпа Майдану хвєлія —  
Мене, усю мою родину.  
І коліна не гнутьяся —  
Кров козацька заграла!  
І син мій, безоружна дитина,  
Став на Майдані —  
За нашу, вільну Україну!  
Та в горісний день, коли упирі  
правили свій Чорнодень,  
Упав мій син, друє поруч упав  
Од пострілів почвар!  
Мій онук мені зостався.  
У пам'ять про той день...  
Навчу його співати  
Про Майдан пісень!  
І ніколи, ніколи, навіть уві сні,  
Не стати рабом підлих умів.  
На землі  
Небесної Сотні  
Наших братів!

## «Гей, пливе кача по Тисині...»

(Жалібна Лемківська народна пісня, якою відспівували героїв на Майдані)

Гей, пливе кача по Тисині,  
Пливе кача по Тисині.  
Мамко ж моя, не лай мені,  
Мамко ж моя, не лай мені.

Гей, залаєш ми в злу годину,

Залаєш ми в злу годину.  
Сам не знаю де погину,  
Сам не знаю де погину.

Гей, погину я в чужім краю,  
Погину я в чужім краю.

Хто ж ми буде брати яму?  
Хто ж ми буде брати яму?

Гей, виберут ми чужі люди,  
Виберут ми чужі люди.

Ци не жаль ти, мамко, буде?

Ци не жаль ти, мамко, буде?

Гей, якби ж мені, синку, не жаль?  
Якби ж мені, синку, не жаль?  
Ти ж на моїм серцю лежав,  
Ти ж на моїм серцю лежав.

Гей, пливе кача по Тисині,  
Пливе кача по Тисині.

## Ĭ ÆÄÄŃĬ Æ ÑĬ ÒĬ Æ

Початок на стор. 12

**Богдан Ільків, 50 р.**, смт. Щирець, Пустомитівський район, Львівська область. Отримав два кульових поранення. Помер 22 лютого в лікарні.

**Ігор Бачинський, 30 р.** Він круглий сирота, є тільки бабуся та дідусь, які живуть у Боярці. Вони повідомили, що Ігор отримав травми на Майдані, лікувався, але потім помер. Але в документах про смерть вказана причина смерті некримінального характеру

**Михайло Костишин, 43 р.**, с. Нижній Струтинь, Рожнятівський район, Івано-Франківська область. Був на Майдані відразу після побиття студентів. Його також жорстоко побито. З 27 січня був у лікарні, але врятувати йому життя не вдалося.

**Владислав Зубенко, 23 р.**, Харків, Отримав поранення 20 лютого 2014 року. Помер 28 лютого 2014.

**Ігор Хоменко, 54 р.**, Вишневе, Київська область. Сотник 28 сотні Самооборони Майдану. Помер Ігор від серцевого нападу на Майдані Незалежності під час народного віче 2 березня 2014.

**Артем Мазур, 27 р.**, Хмельницький. Наліжав до 15-ї сотні Самооборони Майдану. Поранений осколками гранати під час сутичок у Маріїнському парку. В хлопця був проламаний череп, лікарі витягували осколки з голови. Від 18 лютого Артем перебував у комі. Помер 3 березня 2014.

**Тарас Слободян, с.** Підгородне, Тернопільський район Тернопільська

область. Поховали у Підгородньому 05.03.2014. Хлопець перебував на Майдані у Києві, проте потім безслідно зник. Знайшли його на Сумщині у лісі, без кисті руки.

**Василь Шеремет, 65 р.**, смт. Ланчин, Надвірнянський район, Івано-Франківська область. Помер в одній із київських лікарень від ран, отриманих під час сутичок із «беркутівцями» на Майдані. Уродженець Ланчина. Помер 7 березня 2014.

**Іван Наконечний, 83 р.**, Київ. Помер в одній із київських лікарень від важких ран, отриманих під час сутичок 19 лютого на Інститутській. Офіцер ВМС СРСР. Був присутній на Майдані від часу розгону студентів 30 листопада 2013 року. Помер 7 березня 2014.

**В'ячеслав Ворона, Київ,** гравець чернівецької бейсбольної команди

«Соколи».. В'ячеслав постраждав від «тітушок», які проламали каскетом череп, внаслідок чого київський легіонер «Соколов» опинився в реанімації. Помер 9 березня 2014.

**Ольга Буга, 28 р.**, с. Ріпне, Рожнятівський район, Івано-Франківська область. Жила в с. Журатин, Львівська область. Брала активну участь в акціях протесту у Києві, починаючи з 24 листопада 2013 року. Від отриманих під час протистояння важких травм померла в київській лікарні 10 березня 2014 року. Поховали в с. Ріпному.

**Василь Аксенін, 52 р.**, Чернівці. Був важко поранений у Києві під час розстрілу демонстрантів 20 лютого. Наприкінці лютого його відвезли до Польщі на лікування. Помер від отриманих ран 11 березня 2014.

Список не повний.

# Нова свідомість Школярі — про Тараса Шевченка

Ольга ТКАЧ,  
9 клас Літинського НВК

Без ніякої пересадки можна сказати, що більшість Шевченкових творів — як молитва до Бога. Шевченко ціле своє життя молився за себе, за своїх земляків, за Україну, молився на опам'ятання ворогів. Шевченко вірить, що молитва потрібна людині за її життя, потрібна християнській душі і при смерті тіла. Й тому він звертається до нас, щоб пом'янули ми його не злим, а тихим словом.

Святий Бернард казав, що «хто працює й молиться, той власними руками підносить своє серце до Бога». Мабуть, ніхто перед Шевченком і ніхто по ньому не працював і не молився так щиро, як він. Як той ранній рай, що вийшов на нашу всенародну ниву, орав наш віками застоюваний духовний переліг, в Боже ім'я кидав у нього зерно віри, надії, любови і вказував нам шляхи відновлення християнської України.

Анастасія ГРОМОВА,  
11 кл., Львівська ЗОШ № 9

Бог для Тараса Шевченка — то велика і найцінніша духовна сила. Без неї не можна ні жити, ні творити. У своїх численних творах Шевченко переконував, що люди можуть бути щасливими, морально і духовно зрілими лише тоді, коли в серцях і душах оберігатимуть чистоту, дану людині Богом, коли матимуть Бога в собі.

Ірина МАСЛАНИЧ,  
10 кл., Львівська гімназія

Один із письменників, хто все життя прагнув зрозуміти Бога, виявити свою любов до Нього, наблизити народ до Бога, — це Тарас Шевченко. У багатьох своїх творах поет по-різному звертається до Спасителя. Глибоку віру і велику вдячність висловлює він рядками «Давидових псалмів»:

*Якби не Бог поміг мені,  
То душа б живая  
Во темі ада потонула.*

Наталія БУШТИН,  
11 кл., Львівська ЗОШ № 46

Для мене проявом духовного начала у творах Шевченка є те, що він не просто оповідає історичні події, він формує пророцтво щодо майбутнього. І зараз, коли з народження Шевченка минає 200 років, ми бачимо, що його вірші в багатьох випадках були пророчими для України.

Марія ГУРЕЛИЧ,  
11 кл., НВК ЗОШ № 2-гімназія,  
м. Трускавець

Скільки вже років будить Шевченко національну свідомість українців! Сьогоднішні події — перегук з Кобзарем словом, яке мов вулкан, що прорвався із сердець мого народу. Несправедливість, неправда, беззаконна влада покликани на Євромайдан тисячі людей боронити свою гідність, честь, віру. І як переконливо звучить голос Шевченка:

*Діла добрих обновляться,  
Діла злих загинуть.*

Україна бореться, молиться і вірить, що «...Братів благих Своєї Господь не забуде, Воцаряться в домі тихим, В



*сім'ї тій великій, І пошле їм добру долю  
Од віка до віка».*

Каріна ГАНЦЕВА,  
9 кл., ЗШ № 89, м. Донецьк

*Коли Бог буде на першому місці, то  
все інше буде на своєму.*

(Августин Аврелій)

Звичайно, як і в кожного християнина, у Т. Шевченка іноді виникало запитання «Чи Бог бачить із-за хмар/ Наші сльози, горе?» Таке питання, як на мене, є нормальним, оскільки розум людський часом на може впоратися з масштабами побаченого горя, не може зрозуміти причинно-наслідкових зв'язків. Саме тому й з'являються рядки на зразок:

*А Бог куняє. Бо се було б диво,  
Щоб чути і бачить —  
і не покарать,*

*Або вже аж надто  
довготерпеливий.*

У мене виникло запитання: «Чи існує запит на релігійну поезію сьогодні?» Чи актуальний Т. Шевченко сьогодні? Так! У поета ми можемо по-вчитися вмінню долати прикри життєві обставини, бути людиною національно свідомою, триматися у християнській вірі: «Такі, Боже наш, діла/ Ми творимо у наших раї/ На праведній Твоїй землі/ Ми в раї пекло розвели./ А в Тебе другого благаєм», — мовить про своїх нерозумних співвітчизників Тарас Григорович.

Східне прислів'я говорить: «Хочеш перемогти ворога — виховай його дітей». На чому ж має виховуватися сучасна молодь, аби протистояти негативному впливу потенційних загарбників, аби зберегти моральну чистоту, аби бути життєспроможною, аби українців не називали «рабами оптом та вроздріб»? Поезія Т. Шевченка — один з дороговказів у вихованні молоді.

Сучасна письменниця Таня Маляр-

чук в одному з інтерв'ю сказала: «Я не можу прийти під двері чужої культури і сказати: «Привіт, я тепер буду вашою!» Мені дуже сподобалися ці слова. Українці, як і кожен народ, мають щось таке, де міститься інтимно-особистісне, тобто приблизно те, що Біблія називає «серцем». Те «серце» визначає історичний шлях народу, своєрідність культури. Воно дає відчуття того, що «це моє і отут я живу», примушує видобувати з пам'яті рідне слово «як частку Божого подиху в нас».

Олена БУТРЕЙ,  
11 кл., ЗШ І-ІІІ ст., с. Болотня,  
Перемишлянський р-н, Львівщина  
Цікаво, чи уявляв собі Великий Кобзар, що через півтора століття після його смерті люди розпочинатимуть ранок з його слів.

Ліля ЧЕРЕВАТА,  
10 кл., ЗОШ с. Угорники,  
Івано-Франківськ

Мене захоплює пророка далекоюглядність, всеосяжність бачення поета. Вірші Шевченка надихають, народжують нові ідеї і спонукають до великих змін. Вся його поезія надхненна і звеличена вічним і божественним.

Оля СТАСЮК,  
11 кл., лицей № 7, м. Вінниця

Ні потреба в навчанні, ні свідкість, з якою ми здобуємо нові знання, ні «безмежний» Wi-Fi, ні останній iPhone, ні безмежна кількість лайків і шерів не приносять щастя. І справа тут не в «нездатності» бути щасливим у цифровому світі, а у відсутності частини ранок у ланцюжку.

Молитва, спілкування з Богом — одна з тих втрачених ланок. Саме сьогодні ми відчуваємо потребу в божественній допомозі, як ніколи раніше.

Молитва — це унікальна сила, яка змінює життя людей. Молитва вповні діяла в житті Тараса Шевченка. Молитвою він піднімається. Молитвою він утверджується, молитвою він живе.

Тетяна ШЕВЧЕНКО,  
9 кл., НВК с. Шевченкове,  
Звенигородського р-ну

Ще малим хлопцем ходив Тарас за село, аби побачити залізниці стовпи, що підпирають небо. І Шевченко таки знайшов ті три стовпи, на яких тримається світ духовний. Це — Бог, людина і нація. Осягнення цих трьох основ буття, служіння їм проголошено в «Кобзарі» сенсом життя і щастям. Поет усі три основи буття оцінює двоїсто, бо живемо у занадто заплутаному і суперечливому світі. У цьому зв'язку особливо важливий, на мій погляд, національний аспект. Шевченко жодним чином не ідеалізував українців і ні в якому разі не був ксенофобом.

Мар'ян ЛЕОНТЬЄВ,  
10 кл., Львівська ЗОШ

Живемо, коли є потрібними для інших. Живемо, коли віддаємо все, що маємо, для інших. Саме ці слова можна сказати про нашого генія — Тараса Шевченка.

Молитва у Шевченка має те значення, про яке мовив єспанський теолог Мельгор Кано: «Не дивуйся, що на кожне твоє горе Бог поручає тобі молитву, бо без найменшого сумніву, всі інші засоби без неї не мають ніякої вартості, а вона має вартість без усіх середників. Хто противиться Богові, тому життя завдасть рани. Якщо ми з Богом, то хто проти нас?»

Я не можу змиритись з тим станом життя, який тепер є в Україні.

Якщо будемо молитись — світ буде змінюватись. Молитва згуртовує людей, об'єднує, робить впевненішим, надихає, окрилює.

Анастасія ШЕРСТОБИТОВА,  
11 кл., Львівської ЗОШ № 91

У кожному творі Тарас Григорович Шевченко намагався донести до людської частинки правди світу. Він є саме тим пророком, який бореться в першу чергу за свою Батьківщину. Всю свою надію він покладав на Бога і бачив, що український народ буде врятований з допомогою Бога.

Іван ШОП'ЯК,  
9 кл., Куличівська ЗШ І-ІІ ст.

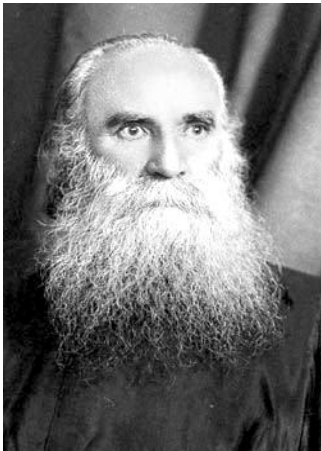
Життя великого поета можемо прив'язувати до життя Праведного Йова, якого Бог випробовував. Шевченко мав своєрідний талант, швидше дар Святого Духа — мудрість: розрізняти добро і зло, бачити те, чого не бачили інші. «Як знаєте ви, знаю й я, я не нижчий від вас. І я говоритиму до Всемогутнього, і переконуватиму хочу Бога! (Йова, 13.2) — це крик душі, це ті слова, які ми можемо знайти у Шевченка.

Як і Йов колись сказав: «Тож не стримаю я своїх уст, говоритиму в утиску духа свого. Нарікати я буду в гіркоті своєї душі...» (7.11), такі і Шевченко не міг не говорити те, що він чув. Бо він бачив несправедливість.

## До 150-річчя Митрополита Василя Липківського

Борис ТКАЧЕНКО

## Хресними шляхами Української Церкви



... Уряд Директорії був значно радикальнішим за гетьманський. Тож, прийшовши до влади, уже 1 січня ухвалив «Закон про автокефалію Української Православної Церкви та її вищий уряд». За цим Законом проголошувалася: «Українська Автокефальна Церква з її Синодом і духовною ієрархією ні в якій залежності від Всеросійського патріярха не стоїть».

Навесні 1919 р. в Києві була заснована перша українська парафія при Свято-Микільському соборі на Печерську. 22 травня в день Св. Миколая Чудотворця відбулася перша українська Служба Божа. Правив її протоієрей **Василь Липківський**.

Патріотичний віруючий люд всією душею сприйняв відродження своєї Церкви. Професор Щербаківський, кажучи про Полтаву, згадував: «Далі щонеділі кожна служба принадувала нових членів до церковної громади, а церква завжди була набита так, що хто спізнався, то тому вже й увійти в церкву було важко, а і то й зовсім неможливо. Це вже навіть викликало зависть у московськофілівських священиків. Кожної неділі приходили до церкви селяни з дальших і ближчих сіл, і просили навчити їх, як і в себе в селі завести українську Службу Божу».

Влада теж була вражена вибухом патріотизму серед віруючих. Газета «Вісті ВЦВК» за 7 червня 1922 року писала: «... доводиться просто дивуватись з тих величезних здобутків, ЯКІ ВОНИ МАЮТЬ НА ШЛЯХУ СВОГО КОНТРЕВОЛЮЦІЙНОГО ДІЛА, зокрема в справі ідеологічного впливу на мо-

лодь... Те, що автокефалісти провадили свою підривну працю таємно, дуже допомогло їм, бо небезпека од нової тактики була замічена дуже пізно... і були гарно вражені, коли з хорів... полились звуки по-українському, по нотах, написаних найвідомішими українськими церковними композиторами...»

Нині ж ми маємо й багато архівних документів, які свідчать про величезну підтримку Української Церкви, як робітництвом, так і селянством краю. А документи ті ось звідки: Всеукраїнська Православна Рада в серпні 1924 року звернулася до парафій про допомогу в «складанні історичного нариску існування УАПЦ за п'ятиріччя 1919-1924 роки». Парафії жваво відгукнулись на цей захід. Та з причини гоніння Церкви советською владою, нарис не був надрукований, але збереглися звіти парафій. Нині вони містяться в Державному архіві вищих органів влади та управління України (ЦДАВОВУ). Частина була досліджена професором Київського університету А. Зінченком і ввійшла в його книгу «В Українській Церкві велика була духовна сила». Саме завдяки праці цього вченого ми й маємо змогу посилатись на парафіяльні звіти багатьох Церковних Рад. В них ми відчуємо і радість простолуду за відродження своєї Церкви та мови, і протидію влади тому відродженню. А головне побачимо правду тих часів. Ось як писали до Києва селяни Головенської парафії (Конотопщина). «Не оманута дівственна Головенська парафія серцем почула, рідна мова заворушила її душу...»

В селі Сваричівка (Борзнянщина) богослужіння українською мовою відбулося на свято Успіння Богородиці — 15 серпня 1921 року. В документі архіву це дійство описане так: «Цілий тиждень і жінки працювали коло церкви».

Всі ждали храму, як суду Божого. Як то він пройде? Чи вподобається українська служба Божою? Чи не пропаде вся праця, вся справа? Настало храмове свято. День був ясний, теплий, соняшний. Народу прийшло надзвичайно багато. Дехто з чужосільців приходили ще до заутрені, щоб зайняти місце напереді, бо їм наказали їх батьошки, що в Сваричівці викликали з церкви іконостаси. В час Божої служби настрої був надзвичайно підвищений. Відправа, читання і спів цієї першої української служби Божої робили велике враження на людність. Після

Євангелії о. Микола сказав промову про те, якою мовою нам треба молитись і якої церкви держатись. Після Літургії Микита Олешко керував хресним ходом. Попередунесли великого хреста, покритого українським рушником, обіч хреста два хлопчика несли ліхтарі, потім корови по парі. Поміж охрестю дівчата несли великий образ Божої Матері «Скоропослушниця», яку шанують люде округи. Парубки, дівчата, що несли охресті і образи, хор, даже старі поважні люде, що несли малі ікони і Євангелію, були в українському убранні. Хресний ход ішов, зупинявся і знов ішов поважно, спокійно, без метушні.

Це перше свято Української Церкви зробило надзвичайне враження на всю присутню людність; де-які люде плакали. Один старенький дідок казав: «Моя мати перед своєю смертю казала мені, що настане той час, коли ми діждемося своєї Церкви» (ЦДАВОВУ. — Ф. 3984. — Оп. 3. — Спр. 358. — Арк. 28-29).

У звіті Шабелинівської парафії від 1 жовтня 1924 року теж відзначалося велике піднесення серед українства: «4 вересня 1921 року панотець Дорошенко і дяк Шкандала з успіхом відправили Літургію вперше на українській мові. Враження й почування парафіян було надзвичайне, то справді було велике свято в нашій селі. Навіть на «байду-жж» відправа мала силу «вшан-зілля» до їх повороту в лоно своєї матері — Української Церкви. З того часу церква наша була повнісна людею що Божої служби». З документів архіву дізнаємось про швидке зростання українських парафій у краї. Скажімо, на

1924 рік їх було: на Переяславщині — 21, на Чернігівщині — 94, на Глухівщині — 16, на Конотопщині — 36, на Ніжинщині — 31. Зміцненню і розширенню українських парафій сприяла **подорож митрополита Василя Липківського по Україні в січні 1923 року**. Завдяки його трудам українські парафії відкрилися ум. Любеч та в Мені. Часто-густо люде навіть не усвідомлювали — яка це УАПЦ. Їхнім критерієм до вибору було лише одне слово — українська. Отже, наша. Так було в парафіях і Сосниці, і в Сиволожі, і в Малій Загорівці. Люде обирали в Церковні Ради прихильників українства і переходили до відпрау українською мовою. Про значний поступ Української Церкви говорить і той факт, що вона швидко поповнювалася нововисвяченими священиками. В «Історії Української Православної Церкви» Василя Липківського читаємо: «А скільки раптом з'явилося ставлеників на священство! Учителство, правники, кооператори, люде високої освіти, що, як казали, нізащо не погодились би прийняти священство від старого єпископату з великою поборжністю приймали висвяту від «нової народної» благодаті, з усіх боків потекли до Києва кандидати на висвяту. І ця благодать линула повним джерелом, великою рікою. Протягом двох місяців після Собору прийшлося висвятити тільки в Києві не менше 200 священиків і стільки ж дяконів... А спинити цього напливу аж ніяк не можна було; це було щось стихійне, це було щось подібне до перших днів зшестя Св. Духа на Церкву Христову...»

Далі буде

Довголітньому самовідданому працівникові редакції «Наша віра» 20 березня виповнилося б 80

**Віталій ШЕВЧЕНКО**

1 травня 2004 року — небачено велике зростання Європейського Союзу: до 15 держав долучились 10 нових. Отже, тепер під синім прапором з колом жовтих зірок — 25 європейських держав з 455-мільйонним населенням. Це не приєднання, а воз'єднання Європи, — сказав голова Європейської комісії Романо Проді.

Зі статті «Україна... поза Європою?», 2004 р.

**Передплатуйте газету**

У кожному поштовому відділенні можна передплатити газету «Наша віра», індекс 61671.

Газета містить актуальні матеріали з релігії та історії, богословські, філософські, літературознавчі та публіцистичні статті. В кожному числі є сторінка для дітей та юнацтва.

Передплатіть газету собі та подаруйте передплату друзям.



Засновник і видавець — колектив Редакції газети



**ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР**  
Євген СВЕРСТЮК

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Архiep. Ігор (СІЧЕНКО), Євген СВЕРСТЮК, Раїса ЛИША, Юрій ВІВТАШ

ЛІТЕРАТУРНИЙ І ХУДОЖНИЙ РЕДАКТОР: Раїса ЛИША  
ВІДПОВІДАЛЬНИЙ СЕКРЕТАР-ОРГАНІЗАТОР: Надія САМУЛЯК  
КОМП'ЮТЕРНА РОБОТА: Вікторія ЛЮБИЧ  
Зайти: вул. Межигірська 21, 04071

Для листів: Україна-Ukraine, 01001, Київ-1, а/с283.

E-mail: nashavira@ukr.net; http://www.nashavira.ukrlife.org

Телефон-факс: 425 68 06

Наш розрахунковий рахунок: 26004001282001, МФО300142 в УКРІНБАНКУ

Ідентиф. код №22893760

Підписано до друку 12 березня 2014 р.

